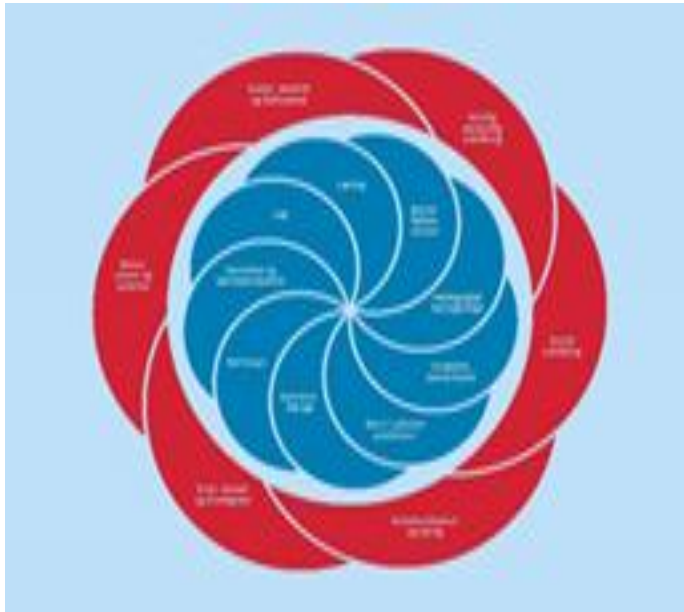

2025- 2027

Dagtilbud Midtby læreplan

Integreret institution Langelinie
Vuggestuen Østre Allé 1
Børnehaven Østre Allé 5
Vuggestuen Skolestien
Daglejen

Dagtilbud Midtby
Horsens Kommune

Indhold

INTRODUKTION TIL DEN PÆDAGOGISKE LÆREPLAN.....	4
PRÆSENTATION AF DAGTILBUD MIDTBY	4
Dagtilbud Midtby	4
Personalesammensætning.....	5
Midtbyens Vision	5
DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG.....	7
Børnesyn	7
Udviklende øjeblikke og tilknytning	8
Dannelse og børneperspektivet	8
Legen	9
Fokusområder i forhold til lege og læringsmiljøer	12
Læring og læringsmiljøer	12
Tydelige læringsmål	13
Matematisk opmærksomhed og naturvidenskab.....	14
Udeliv	14
Sprog.....	15
Sansemotorik	17
Motorik.....	17
Pædagogen som leder af læringsprocesser	18
Gruppeledelse	18
Strategisk tilgang.....	18
Børnefællesskaber.....	19
Børn i udsatte positioner	19
Børnenes overgange.....	20
Forældresamarbejde	20
Forældresamtaler.....	20
Kommunikation	20
Forældrearrangementer	20

Inddragelse af lokalsamfundet	21
EVALUERING	21
INDLEDNING TIL LÆREPLANER	24
ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING	25
Læringsmål	25
Pædagogiske fokusområder	25
Engagement	25
Livsduelighed	25
Gåpåmod	25
Deltagelseskompetence	25
I den pædagogiske praksis er der fokus på følgende:	26
SOCIAL UDVIKLING	27
Læringsmål	27
Pædagogiske fokusområder	27
Deltagelse og medindflydelse	27
Empati	27
Legens betydning for social læring	27
I den pædagogiske praksis er der fokus på følgende:	28
KOMMUNIKATION OG SPROG	29
Læringsmål	29
Pædagogiske fokusområder	29
Interaktioner	29
Sproglige rollemodeller	29
Fællesskaber	29
I den pædagogiske praksis er der fokus på følgende:	30
KROP, SANSER OG BEVÆGELSE	32
Læringsmål	32
Pædagogiske fokusområder	32
Krop	32
Sanser	32
Bevægelse	32
I den pædagogiske praksis er der fokus på følgende:	33
NATUR, UDELIV OG SCIENCE	34
Læringsmål	34

Pædagogiske fokusområder	34
Natur	34
Udeliv	34
Science	34
Horsens kommunes STEAM strategi	35
I den pædagogiske praksis er der fokus på følgende:	35
KULTUR, ÆSTETIK OG FÆLLESSKAB	37
Læringsmål	37
Pædagogiske fokusområder	37
Kulturelt indtryk og udtryk	37
Kultur og fællesskab	37
I den pædagogiske praksis er der fokus på følgende:	38
BILAG 1: EVALUERINGSVÆRKTØJET FRA EVA	2
BILAG 2: REFLEKSIONS- OG EVALUERINGSKEMAER LÆREPLANER ..	15

Introduktion til den Pædagogiske læreplan

Rammen for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan er Dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelser, samt de tilhørende bekendtgørelser. Læreplanen er gældende for både dagpleje, vuggestue og børnehave.

<https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2021/1912>

Den pædagogiske læreplan udarbejdes, med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og tilhørende pædagogiske mål, for at sikre sammenhæng og høj faglig kvalitet, mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns trivsel, udvikling, dannelse og læring.

Den pædagogisk læreplan er vores fælles arbejdsgrundlag, og er derfor med til at sikre et fælles fagligt afsæt i den pædagogiske praksis. Den er et værdifuldt og dynamisk redskab, som understøtter en målrettet og systematisk planlægning. Et af de væsentlige fokusområder i den pædagogiske læreplan, er selve evalueringen af praksis, som medvirker til løbende fælles faglige refleksioner og dermed sikrer en løbende videreudvikling af den faglige praksis og kvaliteten i det pædagogiske arbejde.

Præsentation af Dagtilbud Midtby

Dagtilbud Midtby består af fire huse og fire dagplejere

Dagtilbud Midtby

- Dagplejen – der er aktuelt 16 børn i dagplejen fordelt på 4 dagplejere
- Børnehuset Langelinie (integreret institution) rummer 3 børnehavegrupper og 2 vuggestuegrupper
- Vuggestuen Børnehuset Østre Allé 1 – 3 vuggestuegrupper
- Børnehaven Børnehuset Østre Allé 5 – 3 børnehavegrupper
- Vuggestuen Skolestien - 3 vuggestuegrupper

Alle dagplejere i Midtbyen tager pædagogisk afsæt i den styrkede læreplan. Dvs. at der er stort fokus på det enkelte barns trivsel, læring og udvikling samt en tryk hverdag.

Dagplejen er inddelt i 2 teams og mødes en gang ugentligt i Multirummet, Børnehuset Østre Allé 1. Her har børnene mulighed for at opleve nye lærings- og legemiljøer og etablere nye legerelationer. Dagplejerne benytter også Børnehusets legepladser og udearealer, hvilket giver mulighed for lege på tværs og motoriske og sansemæssige nye udfordringer. Et af formålene med at mødes i teams i Multirummet er, at børnene og dagplejerne lærer hinanden at kende på tværs, dette er med til at styrke børnefællesskaberne og det fælles faglige afsæt.

Alle huse inklusive dagplejerne arbejder løbende med Den Styrkede Pædagogiske Læreplan i de enkelte teams. Endvidere indgår dagplejerne i et samarbejde med pædagogerne, primært i Vuggestuen Østre Alle 1, omkring de pædagogiske læringsmiljøer og læringsmuligheder. Dette med afsæt i de daglige hverdagsrutiner og med et stort fokus på at styrke det enkelte barns deltagelsesmuligheder.

Læreplanstemaerne tager udgangspunkt i Den Styrkede Pædagogiske Læreplan, børnenes aktuelle udviklingsniveau, samt hvad det enkelte barn og børnegruppen er optaget af.

Det pædagogiske læringsmiljø evalueres med udgangspunkt i læreplanstemaerne efter hvert forløb. Det faglige fokus faciliteres af ledelsen i Dagtilbud Midtby, som ligeledes faciliterer evalueringen og løbende giver faglig sparring. Derudover ydes der sparring af vores

pædagogiske vejledere, dette primært rettet mod sprogstimulering, læringsmiljø og de enkelte børns generelle udvikling.

Personalesammensætning

Der er ca. 80 ansatte i Midtbyen, hvor af ca. 75 % har en pædagogisk uddannelse. Vi lægger stor vægt på efteruddannelse og løbende opkvalificering, for at sikre den enkeltes faglige udvikling og dermed understøtte en høj faglig kvalitet i det pædagogiske arbejde. Herudover har vi ansat 2 pædagogiske vejledere til at understøtte personalet i alle enheder gennem observationer, sparring og vejledning til både forældre og personale.

Midtbyens Vision

Horsens kommunes vision: *"Vi vil have et dagtilbud hvor børns lyst og motivation til at lære og til at indgå i sociale fællesskaber udfoldes optimalt af professionelle medarbejdere, der kontinuerligt anvender ny og reflekteret viden om læring, samt om differentierede og dynamiske læringsmetoder, processer og læringsmiljøer".*

I Dagtilbud Midtby tilstræber vi, at barnet møder en hverdag, hvor nærhed og tryghed er i centrum. Vi har fokus på struktur, rutiner og genkendelighed i hverdagen, som et fundament for arbejdet med børnenes trivsel og læring. Vi lægger stor vægt på at udnytte hverdagens rutiner og de mange praktiske gøremål som et vigtigt læringsrum. Hverdagsrutinerne giver unikke muligheder for udviklende samspil samt styrkelse og udvikling af det enkelte barns selvhjulpenhed, deltagelsesmuligheder, personlige mestrings strategier og sociale kompetencer.

Trivsel og relationer hænger uløseligt sammen, derfor er det en fundamental del af vores arbejde at være opsøgende på og tilbyde meningsgivende samspil til alle børn gennem de daglige hverdagsrutiner og aktiviteter.

Vi har fokus på at understøtte børnenes deltagelsesmuligheder og medbestemmelse. Vi tager udgangspunkt i børnenes behov og hvad de aktuelt er optagede af, når vi planlægger lege- og læreplanstemaer.

Vi ser børns læring som en kontinuerlig proces, der understøttes gennem hverdagsrutiner, leg, udforskning og sociale interaktioner.

Vi lægger stor vægt på at styrke det enkelte barn og børnegruppens dannelse, demokratiske forståelsesramme, personlige mestrings strategier samt børnenes sociale, sansemotoriske og sproglige kompetencer. Dette gennem hverdagsaktiviteter, spændende og udfordrende legemiljøer og tilrettelagte lærings- og legeaktiviteter.

- At alle børn har betydningsfulde relationer til både børn og voksne
- At børn mødes respektfuldt – med nænsomhed, forståelse og omsorg – med afsæt i en faglig viden omkring børns udvikling
- At vi sammen med børnene øver os i det gensidige samarbejde – og børnene oplever værdien af, at kunne være fælles om at løse en opgave
- At børnene føler sig imødekommet og oplever at være en vigtig og betydningsfuld del af fællesskabet i dagtilbuddet – at det er sjovt og meningsfyldt, at være en del af dette
- At børnene oplever medinddragelse, og at alle deltager aktivt i dagens aktiviteter og hverdagsrutiner, så de oplever, at deres idéer og bidrag tages alvorligt
- At børnene har medindflydelse, og mulighed for deltagelse i de givne og for børnene relevante demokratiske processer i dagtilbuddet – at opleve og få en begyndende forståelse for hvor betydningsfuldt demokratiet og medindflydelse

- At der tages afsæt i børnenes nærmeste udviklingszone, med henblik på at udvikle deres dannelse, handlefærdigheder og viden.
- At arbejdet med læring i dagtilbuddet, sker på baggrund af en dynamisk læreplan, der tager afsæt i de brede læringsmål og læringen gennem de mange hverdagsrutiner, aktiviteter og børnenes selvorganiserede leg
- At der arbejdes med gensidig faglig feedback og en løbende kvalificering af det faglige niveau og evalueringskultur
- At dagtilbuddet har udviklet en evalueringskultur, der bygger på systematik og vidensdeling med henblik på at udvikle den pædagogiske praksis
- At dagtilbuddet er et attraktivt pædagogisk tilbud som forældre og medarbejdere tilvælger

I forbindelse med at styrke de emotionelle og relationelle kompetencer og understøtte det enkelte barns robusthed, lægges der, i det pædagogiske arbejde, stor vægt på følgende:

- At barnet dagligt oplever at indgå i meningsgivende samspil med voksne
- At øve sig i at udsætte egne behov og vente på tur – selvregulering
- At øve sig i at aflæse og afstemme sig efter den givne situation
- At øve sig i at forhandle med andre, for at indgå i leg og samspil med de andre børn

Det fælles pædagogiske grundlag

Den pædagogiske læreplan udgør rammen for dagtilbuddets arbejde med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen skal udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag, som består af følgende fokusområder:

- Børnesyn
- Dannelse
- Leg
- Bred læringsforståelse
- Børnefællesskaber
- Læringsmiljø
- Forældresamarbejde
- Børn i udsatte positioner
- Sammenhæng til børnehaveklassen

Læreplanen beskriver det pædagogiske læringsmiljø barnet møder dagen igennem. Det pædagogiske læringsmiljø tilrettelægges indenfor og på tværs af seks pædagogiske læreplanstemaer. Det pædagogiske læringsmiljø skal inddrage hensynet til børnenes alder, forskellige forudsætninger og børnegruppens sammensætning.

Børnesyn

Vores børnesyn i Dagtilbud Midtby bygger på en forståelse af:

- Alle børn har værdi i sig selv
- Alle børn har ret til at være forskellige og udvikle sig i forskelligt tempo
- Alle børn er kompetente og har brug for omsorg, udfordringer og positive forventninger
- Alle børn er selvstændige og har ret til medbestemmelse
- Alle børn har ret til tætte og betydningsfulde relationer til både voksne og børn
- Alle børn har ret til meningsgivende samspil som grundlag for deres trivsel, dannelse og udvikling
- Alle børn har ret til at være en værdifuld del af et fællesskab

Vi vil understøtte det gode børneliv med plads til fordybelse, ro, udviklende samspil samt spændende og sprudlende lege- og læringsmuligheder. Vi tilstræber at der er tid til det enkelte barn, tid til at give barnet en oplevelse af nærvær, omsorg og tryghed, til at kunne lære og udvikle sig.

Kvaliteten i det relationelle samspil med børnene har en væsentlig betydning for det enkelte barns udviklingsmuligheder og selvopfattelse. Vi har ansvaret for det relationelle samspil, så vi har ansvaret for at forandre vores pædagogiske praksistilgang - finde alternativer - barnet har aldrig ansvaret i relationen, det gør altid sit bedste.

Vi har stor opmærksomhed på vores selvagens. Vi fremtræder positive, energifyldte og imødekomende. Vi er nemme at aflæse og vi påvirker aktivt spejlneuronerne bl.a. gennem smil og øjenkontakt. Børnene skal opleve at vi vil dem, at vi har noget for sammen og at der er noget godt og udviklende på spil. Børnene mødes med anerkendelse, guidning og vejledning.

Via vores pædagogfaglige viden og tilgang tilstræber vi at give alle børn mulighed for at føle glæde ved, at kunne mestre, opleve sig værdifulde og vigtige samt inkluderet i fællesskabet. Vi har altid fokus på de positive og udviklende historier om barnet og børnefællesskabet.

Udviklende øjeblikke og tilknytning

Rikke Yde Tordrup skriver: "Tilknytningsteorien betragtes i dag som en af de vigtigste psykologiske teorier om, hvordan vi mennesker forholder os til nærhed, beskyttelse og omsorg på den ene side og selvstændighed, nysgerrighed og udforskning på den anden side." Når barnet oplever, at der er "fare på færde" aktiveres barnets tilknytningssystem og barnet udviser tilknytningsadfærd fx ved at barnet græder. Oplever barnet at blive trøstet og beroliget mange gange af en voksen, bliver den voksne en del af barnets trygge base. Når barnet oplever en voksen som en tryk base, dæmpes barnets tilknytningssystem og barnets udforskningssystem aktiveres. Der findes både trygge og utrygge tilknytningssystemer. Utryk tilknytning er en risikofaktor i forhold til barnets udvikling. Når et barn med utryk tilknytningssystem skal have positive erfaringer med tryk tilknytning, samspil og relationer, som kan regulere barnet fra uro og utryk til ro og tryk, skal der være mange udviklende øjeblikke.

Et udviklende øjeblik er en særlig mental kontakt, hvor den tryk tilknytning styrkes. Den voksne og barnet etablerer en særlig form for kontakt, der giver barnet en god selvopfattelse og en følelse af, at den voksne ved, at barnet ved, at den voksne ved, hvordan det er at være barnet. I et udviklende øjeblik er det vigtigt, at den voksne afstemmer sig efter barnets følelser (affektiv afstemning).

I et udviklende øjeblik spejler den voksne barnets følelser, dette kan også opstå i situationer, hvor barnets følelse spejles tilbage i en roligere form, som barnet kan forholde sig til og tage ind. Jeg kan se du er ked af det, jeg tror at du blev ked af det fordi.... Spejlingen opstår, når barnet opdager, at den voksne ser det, som sker inde i barnet.

En hverdag med mange udviklende øjeblikke understøtter og stimulerer en tryk tilknytning og en positiv udvikling hos alle børn.

Dannelse og børneperspektivet

Vi lægger stor vægt på medinddragelse af børnenes perspektiver. Det er meget vigtigt, at alle børn oplever, at de tages alvorligt, har mulighed for at kunne påvirke og have en reel indflydelse på eget liv. Dette har betydning for barnets fremtidige motivation og læringsidentitet for at gå videre i livet med en oplevelse af, at barnets mening betyder noget, at dets ressourcer og initiativer er værdsatte og værdifulde. At barnet ved, at det er meningsfuldt og vigtigt at være deltagende i fællesskabet.

I de processer, hvor børnene bliver inddraget, lærer de at samarbejde og indgå kompromisser. De oplever medindflydelse, at blive hørt og at kunne påvirke en given proces.

Vi er meget opmærksomme på, at når vi som voksne, skal indtage børneperspektivet, gælder det om at være stille, give tid og lytte nøje efter hvad børnene siger. Når der er tale om børn i 0-6-årsalderen, handler det om at tolke børnenes udsagn med hensyntagen til alder og modenhed. Vi har desuden et stort fokus på at tilgodese alle børn i processen og at alle gives en stemme. Derfor vil medinddragelse ikke bare handle om sprogliggørelse, men omhandle, tegninger, foto/film, modelbygning og børnenes konkrete handlinger – en multimodal, sanses- og læringsmæssig tilgang.

Når børn oplever medinddragelse, vil de lære hvad demokrati er på et meget konkret og praksisnært niveau. Dette vil understøtte og have betydning for deres deltagelse i fremtidige demokratiske processer.

At inddrage børnenes perspektiver, følge deres spor og skabe demokratiske processer i dagtilbuddet, er en løbende proces, der til stadighed skal kvalificeres og udvikles. Vi arbejder

løbende med at inddrage elementer fra Børnemosaikker kombineret med evalueringsskemaer (bilag).

Vi vil derfor være nysgerrige på børnenes tanker, følelser og fortællinger/perspektiver. Børneperspektivet skal være tydeligt i vores praksis tilgang. Vi skal løbende have stort fokus på børneperspektivet og tage dette alvorligt. Er vi nysgerrige og inddrager vi børnenes perspektiver, resulterer det både i værdifulde nye indsigter, øget trivsel og selvværd, deltagelsesmuligheder og et mere afstemt børnemiljø.

I Dagtilbud Midtby arbejder vi på forskellige måder med børneperspektivet:

- **Udefra:** vi analyserer barnets handlinger og udtryk
- **Indefra:** de voksne forsøger at indleve sig i og forstå, hvad barnet føler og oplever i en given situation
- **Fra barnet:** vi lytter til barnets egen fortælling og udtryk

I Dagtilbud Midtby ser vi børnemøder er et vigtigt element i det pædagogiske arbejde, da de fungerer som en arena for deltagelse og medbestemmelse. De skaber rammerne for en begyndende demokratiforståelse hos børnene. Børnene øver sig i at indgå i socialt samspil, at lytte til hinanden og de voksne, at vente på tur og at samarbejde. Vi har stort fokus på, til stadighed, at udvikle kvaliteten i vores daglige samlinger og tilgode se de mange læringsstile. Børn der inddrages trives bedre og inddragelsen af børnenes perspektiver, styrker det pædagogiske blik for yderligere at udvikle og kvalificere vores praksistilgang. Forskningen viser desuden, at børn bliver mere ansvarsfulde af medbestemmelse. Når børn oplever at blive hørt og taget alvorligt, er de indstillede på at medvirke til og påtage sig ansvar for, hvordan f.eks. en proces eller deres dagligdag forløber. Børn vil som regel gerne snakke og forhandle om ting, de finder relevante for deres liv. De er ofte klar til at indgå kompromiser, der tager hensyn til alle parter, hvis de tages med på råd.

Legen

Leg har værdi i sig selv og understøtter fantasi, nysgerrighed, selvværd, sociale kompetencer, sprog og identitet. Legen er en måde at bearbejde og afprøve oplevelser. I legen kan barnet eksperimentere, interagere med andre, indgå kompromisser og løse konflikter.

At lege er at "lade som om", det vil sige at agere inden for en fiktiv verden. Den psykiske forudsætning for at kunne "lade som om", er forestillingsevne, hukommelse og fantasi. Fantasien er evnen til at bearbejde, omforme og overskride virkeligheden. Fantasien er den del af forestillingsevnen, som overvejende henter sit stof fra billeder, sansninger, fornemmelser, stemninger, indtryk og drømme. Heri ligger blandt andet kimen til kreativiteten og den abstrakte tænkning. I legen "øver" børnene sig i at forholde sig søgende, udforskende og skabende i forhold til deres omgivelser. Derved udvikler barnet, gennem legen, grundlæggende forudsætninger for at kunne være en kompetent og aktiv deltager i verden.

De voksne er aktivt deltagende og understøtter børnenes leg via vejledt legedeltagelse. Det betyder i praksis, at de voksne hjælper børn videre, hvis de er gået i stå eller der er opstået konflikter. Vi anvender også vejledt legdeltagelse som metode til at igangsætte lege, når vi oplever, at børn mangler et fælles erfaringsgrundlag at lege ud fra. Den voksne støtter, det enkelte barns legekompeterencer og idégenerering via en aktiv deltagelse og guidning i legen. Vi har stort fokus på at understøtte det enkelte barns og gruppens legekompeterencer. Vi forsøger at skabe legemiljøer, der lægger op til mange varierede legemuligheder, der igen understøtter barnets idégenerering, forestillingsevne og fantasi.

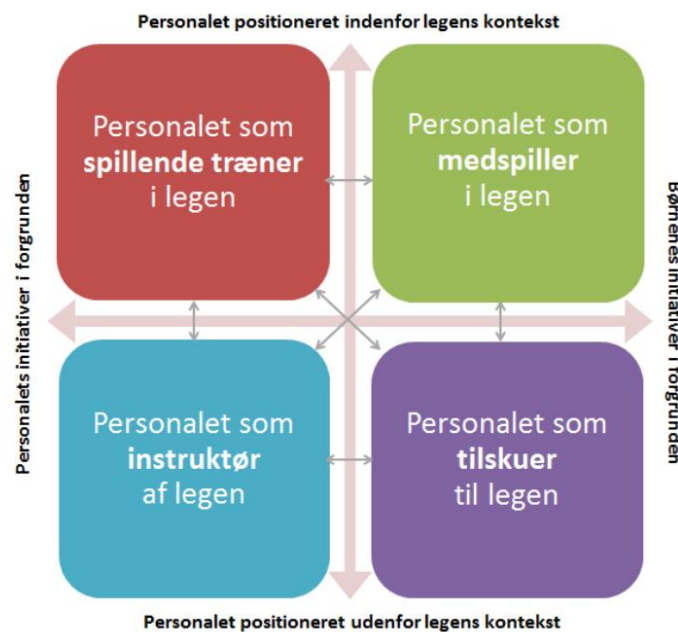
Vi er meget bevidste om, hvordan vi positionerer os og hvilken udvikling vi ønsker at understøtte i børnenes lege - det kan fx omhandle styrkelse af et enkelt barns deltagelsesmuligheder eller en børnegruppes samspil på legepladsen, hvor der fx opleves et højt konfliktniveau.

I Midtbyen er vi inspirerede af Gitte Borks pædagogiske teori om betydningen af pædagogernes positionering i legen. Hun anvender en model/matrice over forskellige positioneringer i legen samt facilitering og kommunikation omkring anvendelse af disse i praksis.

"Matricen kan ses som... et landkort over valg af positioneringer i legeuniversets kommunikationslandskab... og kan fungere som kompas for både de løbende og de mere overordnede pædagogiske valg, ift. om der er brug for, at personalet i højere grad positionerer sig indenfor eller udenfor legekonteksten, og om personalets eller børnenes initiativer skal mere i forgrunden" (Bork 2015:71).

Personalet vælger løbende hvilke positioner det er relevant at indtage i legefællesskaberne.

Gitte Borks model ser således ud:

Instruktør af legen

Personalet er her instruktør af legen á lá en fodboldtræner, der står på sidelinjen af en fodboldkamp og guider, understøtter og instruerer spillerne på banen. Medarbejderen er positioneret udenfor legens kontekst, dvs. at vedkommende ikke deltager i selve legefællesskabet, men kommunikerer i "virkelighedens verden" som medarbejder og ikke ud fra en rolle i legen. Her er personalets egne initiativer i forgrunden, dvs. at medarbejderen vælger rammesætninger, temaer og indhold og forsøger at få børnene til at koble sig til disse.

Spillende træner i legen

Denne position betegnes som *spillende træner* á lá en fodboldtræner, der spiller med på banen og samtidig har en særlig rolle i forhold til at guide, understøtte og instruere de øvrige spillere. Personalet er her positioneret inden legens kontekst, dvs. at vedkommende deltager i legefællesskabet og kommunikerer i legens univers ud fra sin rolle i legen. Personalets initiativer er i forgrunden, dvs. at medarbejderen rammesætter, definerer regler og guider, organiserer og rammesætter kommunikationen og vælger temaer, som de forsøger at få børnene til at koble sig til.

Medspiller i legen

Personalet er her medspiller i legen lá én fodboldspiller, der deltager på lige fod med de øvrige spillere på banen. Personalet er positioneret indenfor legens kontekst, dvs. at medarbejderen er deltager og har en rolle i legefællesskabet. Børnenes initiativer i forgrunden, så medarbejderen følger, undersøger og understøtter børnenes initiativer og perspektiver og forsøger at koble sig til børnenes kommunikation og de temaer, der er i spil i legefællesskabet.

Tilskuer til legen

Som *tilskuer* til legen er personalet på sidelinjen og iagttagende i forhold til børnenes egne legefællesskaber. Personalet er positioneret udenfor legens kontekst, dvs. at medarbejderen ikke deltager eller har en rolle i selve legen. Børnenes initiativer er i forgrunden, så børnene bestemmer selv temaer, deltagere, rammesætninger mv. i legefællesskabet. Når personalet kommunikerer med børnene fra denne position, er de undersøgende i forhold til børnenes egne initiativer og perspektiver samt de temaer, børnene har valgt i legefællesskabet. Medarbejderen kan ligeledes vælge at være medierende i forhold til børnenes indbyrdes kommunikation og forhandling.

Fokusområder i forhold til lege og læringsmiljøer

Vores fokusområder i forbindelse med den faglige kvalificering af vores lege- og læringsmiljøer:

- Betydning af pædagogernes positionering i legen
- Fokus på at skabe rammer og rum for både børnenes selvorganiserede leg og vokseninitierede lege, der skaber rum for deltagelse og idegenerering
- Vi arbejder med mindre differencerede børnegrupper med afsæt i vejledt legedeltagelse, hvor vi tager afsæt i mere specifikke og målrettede aktiviteter
- Vi har stort fokus på at skabe rum i rummet. Det betyder, at der er etableret mindre legeområder på stuerne og i fællesrum, hvor mindre børnegrupper har mulighed for ekstra fordybelse.
- Vi har stort fokus på at skabe guidende legemiljøer, både ude og inde, så børnene både tilbydes traditionelle og mere fleksible legematerialer og muligheder.
- Legemiljøerne skal være inspirerende, udfordrende og lægge op til at være eksperimenterende og kreative. På den måde får vi spændende og inspirerende miljøer, som giver børnene forskelligartede og varierede lege - og deltagelsesmuligheder
- Vi arbejder aktivt med både inde- og uderummet og vi forsøger at udnytte begge rums muligheder på nye måder. Vores legepladsområder kan fx indeholde små, hyggelige, stilleområder med fokus på højtlesning, træværkstedsområde, ude-dukkekrog eller et eksperimenterende område med mudder og vandlege
- Vi benytter piktogrammer, timetimer, billeder på legeskufferne mm, for på den måde at skabe overblik, struktur og forudsigelighed for det enkelte barn

Læring og læringsmiljøer

Læring i Dagtilbud Midtby er mere end blot tilegnelsen af kulturelle værdier, kundskaber og færdigheder. Læring handler i lige så høj grad om at føre børnene videre i deres sociale, emotionelle og kognitive udvikling.

Børn lærer ved at udforske med krop og sanser, ved at undre sig, blive udfordret og have mulighed for at kunne eksperimentere. Læring og udvikling sker i et samspil mellem børnenes selvorganiserede lege, pædagogisk tilrettelagte aktiviteter og de mange hverdagsrutiner som fx frokost og garderobe-situationerne mm. Et trygt og stimulerende

pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring. Børnene bevæger sig ud og ind af læringsmiljøer hele dagen: det fysiske læringsmiljø, børnenes lege og kultur, de pædagogisk tilrettelagte aktiviteter, måden vi er sammen med børnene på og de pædagogiske rutiner og overgange. Altid med fokus på også at følge børnenes spor. Barnet lærer gennem sociale samspil og ved at blive mødt af nærværende og inspirerende voksne, der danner rammen for trygge læringsmiljøer, der fremmer lysten til at lære, eksperimentere og opleve.

Vi lægger stor vægt på at skabe et spændende, udfordrende og fantasifuldt lege- og læringsmiljø, hvor børnene får de bedste betingelser, for at forfølge, engagere og fordybe sig i det de er optaget af. Læringsmiljøet skal motivere børnene til at undres, pirre børnenes nysgerrighed, anerkende børnene for deres fund, støtte børnene i vedholdenhed. Det skal ligeledes skabe rammen for glædesfyldte mødeøjeblikke samt udvikle og udnytte deres potentialer og kompetencer.

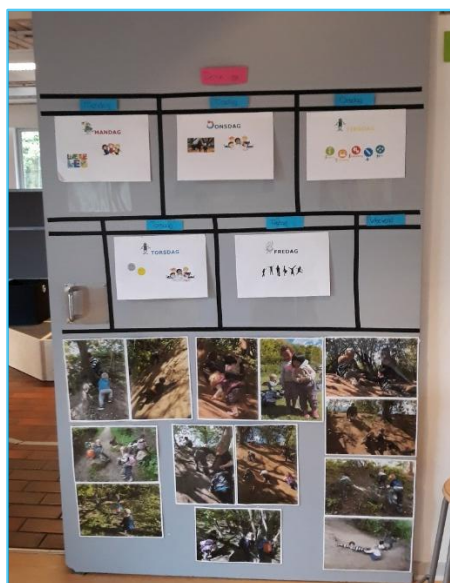
Vi ser legen som et vigtigt, spontant, socialt og relationelt læringsrum. Legen fremmer fantasi, selvværd og identitet og er med til at understøtte barnets indlevelse og forståelse for andre.

Tydelige læringsmål

Vi arbejder med at understøtte det enkelte barns erfarings- og vidensdannelse, ved at forberede og sætte tydelige og synlige mål for børnenes læring. Dette med afsæt i: *Hvis man ikke ved, hvor man skal hen, kan man ikke vide, hvilken vej man skal gå!* Vi har fokus på at forberede børnene på det de skal, samt på at give børnene feedback på deres læring. Vi tager afsæt i og inddrager forskellige data, når vi sætter læringsmål for børnene.

Med tydelige/synlige mål menes:

- Målene skal være kendte og synlige for alle børn og voksne – der benyttes børnefokusskema – der tages afsæt i observationer og børnenes ønsker og interessefelter
- Målene skal formuleres i et sprog alle børn og voksne forstår. Fx benyttes der ofte, visuel guidning i form af konkreter, billeder mm.
- Målene kan laves med udgangspunkt i eksempler (Hvad vil vi vide mere om og hvad vil vi gerne lære)
- Alle sanser skal i spil – det multimodale perspektiv

Matematisk opmærksomhed og naturvidenskab

Hos os er styrkelsen af den matematiske opmærksomhed og den eksperimenterende tilgang til naturvidenskaben i fokus. Matematisk opmærksomhed er en begyndende opmærksomhed på bl.a. tal, mængder, former og forholdsord og kategorier. Der er en tæt sammenhæng mellem matematisk opmærksomhed og sproglig opmærksomhed, da den matematiske forståelse er en måde at erkende verden på. Det er opmærksomheden på og forståelse af verden. Matematisk opmærksomhed handler i høj grad om at gøre børnene nysgerrige på omverdenen, at kommunikere og sammen finde løsninger på problemstillinger.

Vores pædagogiske praksis tilrettelægges således, at den understøtter og giver børnene muligheder og redskaber til at være undersøgende og gå på opdagelse via lege, spil og fysiske aktiviteter og eksperimenter. Mange varierede oplevelser og erfaringer, på det matematiske og naturvidenskabelige område, giver et godt udgangspunkt for børnenes videre kognitive udvikling.

Det betyder at børnene i Midtbyen

- Ser nøje efter, får øje på forskelle og ligheder og kan kategorisere og fordybe sig
- Opnår konkrete erfaringer via en eksperimenterende naturvidenskabelig tilgang
- Opnår erfaringer og glæde ved at undersøge og lege tal, former, farver og mønstre
- Opnår erfaringer med forskellige størrelser og kategorier, ved at sortere og sammenligne – derfor er fx oprydningen en aktivitet med stort matematisk læringsindhold
- Opnår erfaringer med placering og orientering og på den måde udvikler evner til lokalisering og fornemmelse for rum og retning
- Erfarer og lærer rumlige begreber og forholdsord

Udeliv

Udelivet styrker børns grundlæggende opmærksomhed og byder på alsidige oplevelser. Aktiviteter i naturen har en positiv betydning for børns sundhed, indlæringsevne og motorik. Sanseindtrykkene i naturen er varierede og giver mulighed for at mærke kroppen på andre måder og naturens elementer kan skabe rum for fantasi og fordybelse. Udelivet som læringsmiljø er karakteriseret ved direkte sanseoplevelser i et autentisk miljø og kan have

forskellige kvaliteter. F.eks. årstidernes skiften, duften af naturen, følelsen af regndråber eller solens stråler på huden og erfaringer med at røre ved naturlige materialer. Naturen og uderummet giver et særligt rum for at styrke aktiv lytning og fokuseret opmærksomhed. Samtidig har vi mulighed for at bruge kroppen på en helt anden måde, vi kan kravle over træstubbe og op og ned ad stejle skrænter.

Vi lægger stor vægt på at skabe fantasifulde udemiljøer, der lægger op til eksperimenterende og varierede aktiviteter samt udfoldelsesmuligheder. Vi benytter de omkringliggende naturområder så som fjorden, skoven, og parker i lokalområderne, hvor børnene oplever og lærer at færdes i naturen med respekt for dyre- og plantelivet. Følge årstiderne, mærke vind og vejr på egen krop, bringer sanserne i spil og giver mulighed for at bruge kroppen på mange måder. Vi tager desuden afsæt i Horsens kommunes "Udelivs politik" og STEAM strategien.

I alle vores huse i Dagtilbud Midtby tilbyder vi spændende, udfordrende og inspirerende udendørs lege- og læringsmiljøer. Dette suppleres med:

- Ture ud af huset til skov og strand
- Cykelture i ladcykler
- En tur ud på fjorden i vores jolle
- Benytte de kulturelle tilbud i nærområdet
- Ture med naturbussen til fx skov, børnebondegård og lign.

Vi lægger stor pædagogisk vægt på udelivet, så børnene lærer om de ting, der omgiver dem. Vi opholder os meget ude og benytter de nærliggende naturområder fx Nørrestrand og Horsens Fjord.

Kendskabet til naturen understøttes yderligere af besøgene af Horsens Kommunes naturvejleder der viser og fortæller om de dyr børnene kan møde i deres nærmiljø. Vi bor midt i Horsens by, så derfor besøger vi ofte biblioteket og de mange andre kulturinstitutioner, der ligger lige omkring os.

Sprog

Barnets sproglige kompetencer er en vigtig forudsætning for barnets trivsel, udvikling og læring. Sproget er vigtigt for at kunne begå sig i sociale sammenhænge og i legen med kammeraterne. Børn har bedre muligheder for at blive forstået og kommunikere med andre, hvis de har et rigt og nuanceret sprog og hvis de ved, hvordan de skal bruge sproget, i forskellige situationer. Sproget giver os mulighed for at forstå den verden, vi er en del af.

I midtbyen har vi stort fokus på, at sproget ikke kun handler om, hvor mange ord børnene kender. Sproglige kompetencer handler om mere end blot ord, det handler også om at kunne indgå i turtagninger med andre, at kunne indgå i fælles opmærksomhed, at kunne imitere og at kommunikere med kropssprog, fagter og gestik. Når vi har fokus på den sproglige udvikling, har vi i lige så høj grad fokus på samspillet med barnet.

Vi arbejder målrettet med børnenes sproglige udvikling. Sproget er nøglen til senere læsefærdigheder, men sprog handler langt fra kun om, at gøre børn skoleparate, og at de klarer sig godt i vurderinger. Forskning viser, at jo mere kompetent barnet er i den tidlige sprogtiltagelse, jo lettere har barnet ved at tilegne sig sproget senere hen. Derfor har vi et stort fokus på sprogtiltagelse, allerede fra barnet starter i vuggestue og dagpleje. Sproget er til stede i alle sammenhænge i løbet af dagen. Vi har fokus på at være gode sproglige rollemodeller i vores samspil med børnene. Vi sætter ord på de ting, vi gør, det barnet gør, og det vi gør sammen med barnet. Vi undrer os sammen med børnene og søger at finde svar på de ting, der optager børnene. Vi har fokus på børnerettede samtaler med børnene, en dialog mellem barn og voksen, hvor der stræbes efter, at der er gentagne turtagninger i samtalen. Samtalen tager udgangspunkt i barnets oplevelser, interesser og sproglige forudsætninger.

Vi anvender sprogstrategier i samtalerne med børnene, hvor det enkelte barn understøttes i, selv at kunne sætte ord på og opleve at være en del af dialogen. Vi arbejder med Læse-Leg, et materiale baseret på dialogisk læsning, fokusord og den legende tilgang, der understøtter børnenes ordforråd, sprogforståelse og sproglige kompetencer. For at understøtte børnenes lydige opmærksomhed arbejder vi med Hit med Lyden. I institutionen har vi en årskalender for sprog, der sikrer, at der er fokus på flere forskellige områder inden for sprogtiltagelse. Dette kombineres med logisk/matematisk opmærksomhed.

Sproget er tæt forbundet med relationer og barnets følelsesmæssige udvikling, og netop her spiller de udviklende øjeblikke en central rolle. Disse øjeblikke rummer et unikt udviklingspotentiale og ses essentielt for arbejdet med sprog i dagtilbuddet.

Sansemotorik

Sansemotorik er samspillet mellem sanser, krop og hjerne. Det er evnen til at sortere, modtage, omsætte og reagere kropsligt på de mange sanseindtryk, som hjernen modtager. Vi bearbejder sanseindtryk forskelligt. Bearbejdningen af indtrykkene påvirker vores bevægelse indlæring, adfærd og evne til at trives i sociale situationer. Hvis barnet har udfordringer med at integrere sanse informationen kan det medføre utryghed, over- eller understimulation og udfordringer med koordination og opmærksomhed.

Vi har et stort fokus på, at alle børn bliver udfordret og stimuleret sansemotorisk. Samtidig har vi stor opmærksomhed på de børn der har behov for hjælp og afskærmning til at sortere indtrykkene for at udgå overstimulering.

Vi arbejder med at skabe ude- og inde miljøer, der inspirerer børnene til fysisk udfoldelse, og giver dem mulighed for mange varierede sansemotoriske oplevelser og udfordringer. De sansemotoriske aktiviteter består dels af de mange hverdagsaktiviteter, men også gennem børneyoga og NUSSA, i legemiljøerne og i mere tilrettelagte sanselige bevægelseslege som fx sansebaner, boldspil, arousalregulerende lege med opbygning af spændingsniveauer, trykmassage og lege hvor de store muskelgrupper aktiveres. Samtidig tilbyder vi pauser, i rolige omgivelser, samt afskærmning fra stimuli til de børn der har behov for det. På denne måde er der fokus på at stimulere de primærsanser (vestibulær-, muskel-led- og taktilsansen).

Motorik

Der er sammenhæng mellem mængden af bevægelse og barnets motorik. Balancen og sanserne har stor betydning for barnets motoriske udvikling. Motorik og bevægelse har også stor betydning for udviklingen af barnets hjerne. Jo mere barnet er i bevægelse og bliver udfordret motorisk, jo flere signaler sendes til hjernen, og jo flere nerveforbindelser etableres der i hjernen. Det er derfor vigtigt, at vi lægger op til motoriske aktiviteter og bevægelse, da dette igen har stor betydning for, udviklingen af de sociale, emotionelle og intellektuelle færdigheder hos det enkelte barn. Ligeledes har det også en markant betydning for barnets selvværd, ihærdighed, handlekompetencer og mulighed for deltagelse i børnefællesskaberne.

Pædagogen som leder af læringsprocesser

I Dagtilbud Midtby, tages der i praksis afsæt i gruppeledelse og en mere strategisk tilgang i forbindelse med diverse læreplans- og aktionslæringsforløb.

Gruppeledelse

Gruppeledelse handler overordnet om at styrke børnenes sociale trivsel, deltagelse og læring. Det handler om at udvikle inkluderende fællesskaber, hvor alle er vigtige, føler sig værdifulde og oplever indflydelse. Gruppeledelse handler om følgende:

- At udvikle det relationelle miljø i dagtilbuddet, så alle børn oplever at blive anerkendt af og have et følelsesmæssigt tilhørsforhold til både børn og voksne
- At opstille tydelige rammer for samspil og adfærd, så alle børn har mulighed for at leve op til fællesskabets normer, værdier og omgangsformer
- At skabe optimale muligheder for barnets aktive deltagelse og læring ved løbende at udvikle og tilpasse pædagogiske processer efter barnets og gruppens behov
- At styrke deltagelsesmulighederne

Strategisk tilgang

Den strategiske tilgang omhandler synlig ledelse, hvilket i praksis betyder, at børnene ved hvad der er på spil og hvordan forløbet i aktiviteten vil udforme sig – det omhandler tydelige mål og aktivitetsdifferentiering.

- Aktivitetsdifferentiering – at møde barnet der, hvor det udviklingsmæssigt befinder sig "zone for nærmeste udvikling"
- Tydelige læringsmål: alle ved hvad vi er i gang med at blive klogere på og hvad vi øver os på
- Klar struktur, rammer og rutiner – at børnene er trygge ved og kan følge hverdagsrutinerne
- At børnene i videst muligt omfang opdeles i mindre grupper

Eksempler på dette:

- Hvor børnene sidder
- Hvilken gruppe skal være sammen
- Hvordan aktiviteterne startes op og afsluttes
- Hvordan man får ordet
- Hvordan man bruger materiale og andet
- At tidsperspektivet for aktiviteten synliggøres fx timetimer
- Hvordan man rydder op

Dette kombineres, i praksis med en mere situationsbestemt tilgang, der stiller krav om løbende, at kunne ændre strategi – at kunne være fleksibel at tage hensyn til at børnenes behov og løbende at tilpasse praksis efter dette.

Børnefællesskaber

Alle børn skal have mulighed for at indgå i meningsgivende fællesskaber med andre børn. Leg, dannelse og læring finder sted i børnefællesskaber og alle børn skal opleve, at være en del af fællesskabet, blive respekteret og lyttet til. Der skal være plads til barnets initiativer, aktive deltagelse og mulighed for at indgå i nye relationer. Der lægges derfor meget vægt på, at der i løbet af dagen skabes mulighed for, at børnene kan indgå og være aktiv deltagende i flere forskellige børnefællesskaber.

Om morgenen vil det ofte være børnefællesskaber, på tværs af grupperne og det samme gælder, når alle er på legepladsen. I fordybelsestiden vil børnene oftest, være inddelt i mindre grupper og andre gange vil børnene, være delt i mindre tværgående børnefællesskaber.

Børn i udsatte positioner

Vi skal sikre, at børn der i kortere eller længere perioder befinder sig i en udsat position, tilbydes pædagogisk støtte i hverdagen, samt at forældrene med inddrages i arbejdet omkring deres barns trivsel og udvikling.

Vores afsæt er, at børn i udsatte positioner lærer og udvikler sig i et fagligt kompetent læringsmiljø og i mødet med en velfunderet pædagogisk faglighed. Vi har stort fokus på at styrke disse børns deltagelsesmuligheder, således de oplever sig inkluderet i lege, med andre børn og indgår ligeværdigt i børnefællesskaber. Kvaliteten i interaktionen mellem barn og voksen er særlig betydningsfuld for børn i udsatte positioner.

Der tages teoretisk afsæt i den neuroaffektive forståelsesramme og Danial Sterns udviklingspsykologiske tilgang, som har skærpet vores fokus og pædagogisk praksis, i forhold til børn i udsatte positioner.

Det handler om, at børnene guides, vejledes og oplever mestring i både børne- og vokseninitierede lege og aktiviteter. At vi som voksne har en positiv tilgang og forventning om, at det enkelte barn har uendelige udviklingsmuligheder, og at vi, i tæt samarbejde med barnet og forældrene, finder denne vej, og ikke mindst at barnet oplever sig betydningsfuldt for børnefællesskabet og en vigtig del af stuen.

I Midtbyen arbejder vi med at tilgodese børnenes udviklingsbehov og styrke deres robusthed. Vi lægger derfor stor vægt på, at børnene løbende deltager i mindre gruppesammenhænge, hvor der arbejdes mere intensivt med leg og læring, hvor elementer som selvregulering, børneyoga, NUSSA, fælles opmærksomhed, vejledt legedeltagelse, turtagning, empati og sociale kompetencer indgår.

Der arbejdes desuden med, markeret spejling og handlingsrettet jeg-støtte/guidning

Vi har fokus på tidlig indsats og lægger stor vægt på inddragelse af forældrene i forbindelse med at understøtte det enkelte barns udvikling. Dette understøttes og kvalificeres yderligere af vores tætte samarbejde med Tværgående Enhed for Læring (psykolog, ergoterapeut, tale/hørekonsulent), distriktsrådgiver og sundhedsplejerskerne i Midtbyen.

Vores sparringspartnere fra Tværgående Enhed for Læring, kommer jævnligt i vores huse og hos dagplejerne, hvor de observerer, giver sparring og yder rådgivning til personale og forældre. Vi har dialogmøder (et fælles sparringsmøde) to gang om måneden, hvor forældrene tilbydes et sparrings/dialogmøde og hvor øvrige relevante faggrupper fra Tværgående Enhed for læring og distriktsrådgiver deltager. Vi har et tæt samarbejde med Familieafdelingen hvor der efter behov løbende afholdes opfølgnings- og netværksmøder.

Børnenes overgange

Alle skal opleve en faglig og kvalitativ kontinuitet og sammenhæng i de kommunale tilbud, fra sundhedsplejen til dagtilbud og skole. Via dette samarbejde, tilstræber vi at sikre gode og sammenhængende overgange for børnene.

Der udarbejdes hvert år et årshjul for overgangen til skole. I Dagtilbud Midtby samarbejder vi primært med Kildegade Skole.

De kommende skolebørn vil i løbet af året deltage i aktiviteter på skolen, i et tæt samarbejde med deres venskabsklasse, hvilket vil fremgå af årshjulet.

I forbindelse med skolesamarbejdet benytter både vuggestuerne og børnehaverne, løbende de forskellige faglokaler og Huset i Haven på Kildegade Skole og lokalerne på Kulturstationen i Skolegade.

Internt i Dagtilbud Midtby, arbejder vi målrettet med at alle vuggestue- og dagplejebørn jævnligt besøger vores børnehaver og benytter de forskellige lege- og aktivitetsmuligheder.

Forældresamarbejde

I Midtbyen lægger vi vægt på et godt og konstruktivt forældresamarbejde, hvor forældrene føler sig mødt og hvor det gensidige samarbejde er kendetegnet ved åbenhed, dialog og tillid. Et godt samarbejde mellem forældre og personale ser vi, som en af de vigtigste faktorer for at børnene oplever deres tid i vuggestuen eller børnehaven positiv og tryk.

Vi lægger derfor også stor vægt på, at vi får afstemt de gensidige forventninger og krav til hinanden, samt løbende at have et tæt samarbejde omkring børnene. Det handler om at skabe et fælles grundlag at samarbejde ud fra på tværs af institution og hjem. Således at vi i fællesskab giver barnet de bedste betingelser for udvikling, trivsel og læring.

Vi har fokus på, at forældrene bliver aktivt involveret læringsmål, samt de specifikke tiltag for det enkelte barn.

Forældresamtaler

- Vi tilbyder forældresamtaler efter behov
- Vi tager afsæt i data fra sprogvurderingerne, DPU og div. observationer. Dette danner baggrund for forældresamtalerne og er med til at understøtte og kvalificere vores dialog og samarbejde omkring det enkelte barns trivsel, udvikling, læring og dannelse.

Kommunikation

- Der er altid mulighed for at udveksle korte informationer om jeres barn i hente- og bringesituationer.
- Øvrig daglig kommunikation og information, sker via den digitale platform AULA.
- Hvis du som forældre, har behov for en mere individuel samtale om dit barn, kan der altid aftales et møde.
- Nyhedsbreve fra stuerne hver anden måned
- Billeder/tekst minimum 2 gang ugentligt på AULA
- Nyhedsbrev fra ledelsen 4 gange årligt

Forældrearrangementer

Årlige forældremøder i sommer/sensommer i forbindelse med valg til Forældrebestyrelsen

- Tilbud om deltagelse i forskellige forældrearrangementer f.eks. Luciaoptog, science-eftermiddage, forældrekafe, julefest mm.

- Forældreeftermiddage flere gange årligt, med mulighed for at opleve daginstitutionens hverdag på tæt hold, og være med i sjove og spændende aktiviteter sammen med børn og forældre.

Deltagelse i forskellige arrangementer, har stor betydning for barnet og giver samtidig mulighed for, at forældrene kan møde andre forældre fra barnets gruppe.

Forældre er betydningsfulde voksne, der først og fremmest kan og skal støtte deres barns udvikling. Ved f.eks. at inddrage sange, fokusord, rim og remser mm. fra børnehaven/vuggestuens og dagplejens hverdag, vil barnet opleve sammenhæng mellem de to arenaer.

Vi har et fælles ansvar for, at børnene i Dagtilbud Midtby trives og udvikler sig i fællesskabet. Forældrene har således også et ansvar, for at samarbejde med dagtilbuddet og i øvrigt holde sig orienteret og bakke op om det arbejde, der foregår i dagtilbuddet i forhold til barnets og børnegruppens trivsel og læring.

Inddragelse af lokalsamfundet

Vi benytter jævnligt de kulturelle tilbud i vores nærmiljø som fx biblioteket, julegudstjenester i kirken, middelalderfestival, Kildegade skole, Kulturstationen og Fængslet.

Via vores tætte samarbejde med Learnmark, har det også været muligt at benytte deres lokaler på Strandpromenaden i forbindelse med pædagogiske temadage og fællespersonalemøder.

Evaluering

Lovændringerne indeholder en ny bestemmelse om, at dagtilbudslederen er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet. På denne baggrund er der kommet et ekstra fokus på at arbejde systematisk med en evalueringskultur, hvor vi gennem faglige drøftelser reflekterer over, om vores tiltag har en virkningsfuld effekt for børnene. Evalueringskulturen skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø og vores faglige drøftelse skal sikre kvalitet i vores dagtilbud.

Evalueringen handler om at reflektere over sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes læring, trivsel, dannelse og udvikling, med udgangspunkt i vores dokumentationsmateriale. Alle daglige rutiner, lege og aktiviteter er vigtige for børns læring og udvikling. Derfor er det vigtigt, at vi løbende reflekterer over, hvordan disse tilrettelægges og giver udbytte for børnene.

Evaluering er en kontinuerlig proces med fokus på børnenes trivsel, udvikling og læring og vores egen læring, altså hvordan vores pædagogik virker i læringsmiljøet. Gennem dokumentation og evaluering, skal vi skabe ny viden, der bidrager til at udvikle kvaliteten af læringsmiljøet. Evalueringen er en løbende proces, med fokus på kontinuerligt at formulere nye mål eller arbejde ud fra de samme mål, med fokus på justering af tiltag i den pædagogiske praksis.

Ved evaluering vurderer og reflekterer vi over vores pædagogiske praksis pt. for at gøre vores praksis bedre i morgen. Evaluering handler om at undersøge og udvikle. Ved evaluering skal vores pædagogiske dokumentation samt vores observationer, gøre os klogere på vores praksis og børnegruppens udbytte - her skal der være en sammenhæng.

For at understøtte en forsat faglig udvikling af høj kvalitet og børnenes trivsel og udvikling, har vi fokus på løbende refleksion og evaluering af praksis i samspil med børnene.

Vi arbejder derfor løbende med at dokumentere og evaluere vores praksis ud fra data fra Sprogvurderingerne, observationer fra praksis, korte videosekvenser, billeder, tegninger, praksisfortællinger og børneinterviews.

Med afsæt i ovennævnte data planlægges de kommende læreplansforløb, hvor børnenes spor og idéer, i videst muligt omfang, medinddrages. Der planlægges tre forløb årligt, af hver 2½ til 3 månedens varighed. Børnene arbejder i disse processer med gensidig feedback og synlige læringsmål via vores børnefokusskemaer. Vores mål er, sammen med børnene, at de igennem disse processer tilegner sig viden, dannelse, nysgerrighed, øget motivation og læringslyst så de får en oplevelse af, at de er kompetente medaktører og vigtige for fællesskabet.

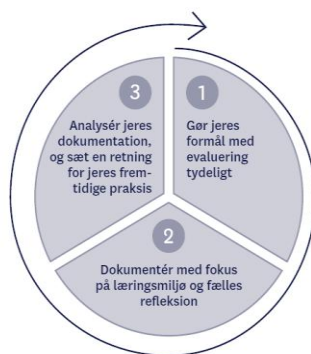
At evaluere betyder for os en systematisk tilbageskuende vurdering af sammenhæng mellem den pædagogiske tilgang og det eksisterende læringsmiljø børnene tilbydes.

Til dette tages der afsæt i evalueringsværktøjet fra EVA (vedhæftet) dette værktøj benyttes ved afslutning af hvert læreplantema. Derudover anvender vi egne skemaer til refleksion og evaluering. Disse udfyldes før udarbejdelsen af nyt læreplanstema og igen ved afslutningen af forløbet. På denne måde kan data sammenholdes og der kan evalueres på hvilke dele af vores praksis der fremadrettet skal være fokus på.

I forbindelse evalueringsprocessen inddrages børnenes perspektiver via fokusskemaer, børnesamtaler, børnenes tegninger og de 9 metoder fra børnemosaikker. Vi arbejder løbende med aktionslæringsforløb, hvor der benyttes video for yderligere kvalificering af vores praksis. Vores evaluering omhandler ikke kun den systematiske evaluering af læreplanerne. Vi skal løbende være opmærksomme på sammenhængen mellem faglig intention, mål, indsats og effekt samt tilegne os ny viden til kvalificering af læringsmiljøet. Dette gøres gennem faglig drøftelse, debat, faglig sparring, observation, formelle og uformelle samtaler.

- Hvad undrer vi os over i vores dagtilbud, når det gælder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse?
- Hvilke specifikke temaer eller situationer skal vi kigge nærmere på?
- Er der noget specifikt, vi ønsker at ændre/opnå?
- Hvordan forventer vi at bruge vores nye viden?
- Hvem skal have gavn af evalueringen og hvordan?
- Fik vi gjort det vi satte os for?
- Stiller vi et udviklende lege- og læringsmiljø til rådighed?
- Understøtter vi børnenes livslyst, glæde, nysgerrighed, motivation og læringslyst?

Tre trin i en evaluerende pædagogisk praksis

Personalet arbejder ligeledes dagligt med den mere uformelle hverdagsrefleksion og indre refleksioner om eksempelvis selvgang og positionering

- Hvordan kunne jeg have handlet anderledes for skabe deltagelsesmuligheder, mødeøjeblikke, bedre betingelser for læring mv.?
- Har jeg været imødekommende og lydhør overfor børnenes udsagn og invitationer til samspil?
- Har jeg haft en god kontakt til børnene?
- Har børnene været opsøgende på samspil med mig i dag?
- Har jeg fulgt og vist forståelse for børnenes perspektiver?
- Har jeg deltaget i børneinitierede lege?
- Hvordan kunne jeg have håndteret konflikten anderledes?

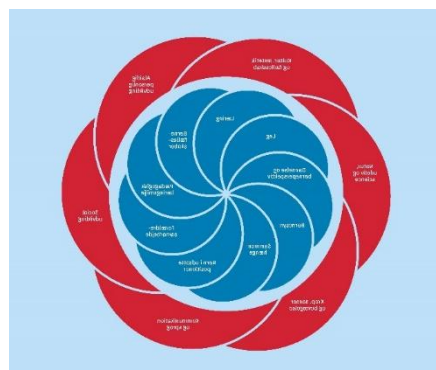

Indledning til læreplaner

Den pædagogiske læreplan er udarbejdet med udgangspunkt i de seks læreplanstemaer, samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det fremgår af den pædagogiske læreplan, hvordan vi gennem det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring, herunder nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse indenfor og på tværs af følgende seks læreplanstemaer:

1. Alsidig personlig udvikling
2. Social udvikling
3. Kommunikation og sprog
4. Krop, sanser og bevægelse
5. Natur, udeliv og science
6. Kultur, æstetik og fællesskab

De seks læreplanstemaer skal ses i sammenhæng og samspil med hinanden for at sikre, at den pædagogiske praksis i et børneperspektiv ikke forekommer splittet i seks adskilte temaer. De seks læreplanstemaer har til hensigt at sikre en bred læringsforståelse med fokus på forskellige centrale elementer i børns læring og udvikling.

Der er fastsat en indholdsbeskrivelse for hvert læreplanstema som beskriver de overordnede elementer, som ligger i det enkelte læreplanstema, dette suppleret med Dagtilbud Midtby's interne læreplansbeskrivelse. Herudover er der fastsat to pædagogiske mål, for hvert læreplanstema. Vores pædagogiske læreplan, er udarbejdet inden for rammerne af indholdsbeskrivelserne og de pædagogiske mål.

Vores pædagogiske arbejde med de enkelte læreplanstemaer tager udgangspunkt i de elementer, som fremgår af indholdsbeskrivelserne. Det er lovgivningsmæssigt besluttet, at det enkelte dagtilbud lokalt beskriver, hvordan de overordnede elementer konkret omsættes organisatorisk og pædagogisk, i det pædagogiske læringsmiljø i hverdagen i det specifikke dagtilbud.

Alsidig personlig udvikling

Læringsmål

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Pædagogiske fokusområder

Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.

Engagement

Læringsmiljøet skal støtte børns engagement gennem bl.a. at fremme intensitet i måden børn deltager i samspil og aktiviteter på. Læringsmiljøet skal fremme børns engagement og deltagelse, så børnene derigennem oplever fordybelse, selvrespekt, selvtillid og selvværd. Børn udvikler engagement, når de indgår i relationer, med betydningsfulde andre, hvor de oplever sig respekteret, passet på og er værdsat af nære, tillidsgivende voksne.

Livsduelighed

Læringsmiljøet skal gennem leg og andre meningsfulde aktiviteter bidrage til, at børn gør sig væsentlige erfaringer med forskellige sociale positioner, som giver dem et grundlæggende demokratisk værdisæt, der udvikler og understøtter børnenes dannelse og livsduelighed. Læringsmiljøet skal understøtte at børn engagerer sig i leg og aktiviteter, der inviterer dem til at udfolde, udforske og erfare sig selv og hinanden på mange og nye måder. Børnenes selvforståelse og handlemønstre skal også udfordres i både leg og aktiviteter.

Gåpåmod

Læringsmiljøet skal understøtte børn i at udtrykke deres følelser og håndtere konflikter hensigtsmæssigt uden at de mister gåpåmodet. Evnen til at håndtere modgang, udfordringer og forsat udvise vedholdenhed, er central for børns mulighed for at influere på deres egen hverdag i dagtilbuddet. Samtidig er det en central kompetence, der får betydning for det senere livsforløb, i skolen som i alle andre livsarenaer.

Deltagelseskompetence

Læringsmiljøet skal understøtte og udvide barnets erfaringsverden, så børn kan og tør deltage samt tage initiativ til at skabe de muligheder for livsudfoldelse, de ønsker sig i de fællesskaber, de indgår i. Børn øver sig i deltagelseskompetence ved at balancere mellem iagttagende og mere initiativtagende positioner i de forskellige aktiviteter og relationer, de indgår i.

I den pædagogiske praksis er der fokus på følgende:

- Vi arbejder med differentierede fællesskaber med udgangspunkt i børnenes nærmeste udviklingszone. Vi arbejder i mindre grupper og strukturerer og organiserer grupper således, at børnene får optimal læring i de grupper de indgår i.
- Vi hjælper børnene til at indgå i legefællesskaber, så de får oplevelsen af at være betydningsfulde. Dette understøttes af vejledt legedeltagelse, hvor vi følger børnenes spor, leger med og understøtter det relationelle samspil.
- Vi opmuntrer til hjælpsomhed blandt børnene. Vi opfordrer børnene til at hjælpe hinanden fx via hjælpevenner, garderobevenner mm. De hjælper hinanden omkring vores hverdagsrutiner fx dække bord sammen og samt aktiviteter med fokus på samarbejde.
- Vi har fokus på at børnene støttes i at udtrykke sig respektfuldt og anerkendende over for andre børns perspektiver.
- Vi guider børnene ved uenighed ved at hjælpe dem med at afkode og sætte ord på egne og andres følelser samt give dem plads til at forklare sig (og deres handlinger).
- Vi har fokus på at børnene får sat ord på det der er godt, og det de gerne vil have anderledes i dagtilbuddet, fx ved anvendelse af børnenes egne fotos, børneinterviews mm. Børnene skal opleve at deres meninger bliver taget alvorligt, at de er medskabere og kan påvirke deres hverdag og øve sig i at mestre demokratiske processer
- Vi har fokus på at understøtte det enkelte barn til at mestre, ved at øve sig og være vedholdende
- Vi har stort fokus på at understøtte børnenes vedholdenhed. Det er vigtigt at afprøve og øve sig inden tingene lykkes.
- Vi arbejder med organisering, struktur og genkendelighed, og har desuden stort fokus på løbende at opkvalificere vores hverdagsrutiner, så disse løbende tilgodeser de læringsmuligheder, der ligger i hverdagsrutinerne.

Social udvikling

Læringsmål

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Pædagogiske fokusområder

Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer, der foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer. Læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn.

Deltagelse og medindflydelse

Det er vigtigt, at alle børn får mulighed for at deltage i sociale fællesskaber, hvor de oplever at høre til, at de kan bidrage værdifuldt og relevant til fælles lege, aktiviteter og samvær. Det er vigtigt, at det pædagogiske læringsmiljø opfatter forskellighed som en ressource og understøtter muligheden for deltagelse og medindflydelse.

Empati

Relationer er en væsentlig del af grundlaget for, at børn tillærer sig empati. Empati handler om at mærke egne følelser, at kunne sætte sig ind i andres følelser og oplevelsesverden, samt at kunne handle på måder, der også understøtter samspillet med andre.

Indbyrdes relationer og venskaber mellem børn har stor betydning for den sociale læring og medvirker til udvikling af sociale færdigheder, som det ofte ses i legen. I forbindelse med, at understøtte børnenes fornemmelse af egne og andres følelser, arbejdes der løbende med markeret spejling, i samspillet med børnene.

Legens betydning for social læring

Børns sociale læring og udvikling fremmes bl.a. via legen. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at legen er grundlæggende, for derigennem lærer børn at forhandle, indgå kompromisser og løse konflikter. Et af legens kendetegn er, at den bliver til undervejs og at børn derfor må afstemme med hinanden hele tiden.

Børns sociale læring og udvikling finder også sted, når de iagttager andre børns leg. Her lærer de fx at afkode leges formelle og uformelle regler, at komme med konstruktive legeudspil, der bringer dem ind i og fastholde legen. Børnene kan, med andre ord lære forskellige sociale omgangsformer til at begå sig både i hverdagen i dagtilbuddet og generelt i livet via legen.

I den pædagogiske praksis er der fokus på følgende:

- Vi arbejder ud fra et neuropædagogisk afsæt, hvor der lægges vægt på en anerkendende tilgang og en forståelsesramme om, at det enkelte barn altid gør det bedste det kan.
- Vi arbejder ud fra et ressourcesyn og fortæller den gode historie om og til barnet.
- Vi arbejder med vores positioneringer i legen
- Vi har stort fokus på de børn, som kan have svært ved at få adgang til legefællesskaber. Derfor veksles der løbende mellem at gå foran, ved siden af og bag ved børnene med henblik på at understøtte børnenes deltagelsesmuligheder i legefællesskaber
- Vi arbejder struktureret med vejledt deltagelse, vi deltager aktivt i børnenes indbyrdes relationelle samspil for der igennem at understøtte det enkelte barns udviklingsmuligheder.
- Vi benytter løbende materialet "Fri for Mobberi".
- Vi arbejder struktureret med at understøtte børnenes emotionelle udvikling, via elementer fra NUSSA og deltagelse i mindre gruppesammenhænge, hvor fokus er at styrke det enkelte barn og gruppens emotionelle udvikling
- Vi har fokus på egen selvagens – vi er bevidste om egne følelser, kropssprog og handlinger i samspillet med børnene og er opmærksomme på vores ansvar i relationen
- Vi anvender markeret spejling i vores samspil med børnene - Spejling: Her spejler man barnets følelse af frustration (jeg kan se du er ked af det fordi....) Markeret: Her markerer man, at man anerkender barnets følelser, men samtidig holder fast i den beslutning, der er truffet (jeg kan godt forstå du bliver ked af det, men lige nu skal vi....)
- Vi har fokus på barnets perspektiv og hjælper med at italesætte dets følelser og behov.
- Vi vil være nærværende og fordybe os sammen med børnene, give dem ro og opmærksomhed.
- Vi taler positivt om både børn og voksne, og opfordrer forældrene til at gøre det samme.
- Vi har stort fokus på at ude- og indemiljøet giver børnene mulighed for at afprøve forskellige roller og positioner via leg.

Kommunikation og sprog

Læringsmål

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Pædagogiske fokusområder

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidste om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.

Interaktioner

Sprog læres som en naturlig forlængelse af den udveksling, der foregår som blikretning, pludren og gestik, og det kræver nærvær, øjenkontakt og fælles opmærksomhed. Det pædagogiske personale, skal derfor være indlevende, nysgerrige og have lyst til kommunikation og samtale med fokus på det, børnene er optagede af. Det har stor betydning for børnenes kommunikative og sproglige udvikling, hvordan det pædagogiske personale henvender sig til børnene, taler med dem, giver beskeder og sætter ord på det, der sker i rutiner og aktiviteter. Kvaliteten i samtaler mellem det pædagogiske personale og børn, er i det hele taget væsentlig og særlig betydningsfuld for børn i udsatte positioner.

Sproglige rollemodeller

Børns sprog udvikles i dialoger med sproglige rollemodeller ved at lytte, fortælle, stille spørgsmål til deres omgivelser og ved at lege med sproget. Når børn eksperimenterer kommunikativt og sprogligt, opnår de erfaringer med at aflæse, genskabe og udvikle en passende kommunikation, i forskellige situationer og fællesskaber. Det betyder bl.a., at det pædagogiske personale, må hjælpe alle børn til at indgå i dialoger, hvor de lærer at skiftes til at være i en tale- og en lytteposition.

Fællesskaber

Kommunikation og sprog er centralt for at danne relationer, indgå i fællesskaber og vedligeholde venskaber. At lære fra andre børn på tværs af aldre er essentielt i sprogudviklingsprocessen. Legen er vigtig som øvebane for barnets nonverbale og verbale kommunikation, ordforråd og sætninger. Det er derfor af afgørende betydning, at barnet understøttes i at deltage i legen.

Vi har ansvaret for, at børnene får mange og forskellige erfaringer med sproget i selvorganiseret og spontan leg og andre meningsfulde aktiviteter med hinanden. I den forbindelse er det vigtigt at have blik for de børn, der ikke slev indgår i samtaler, lege og

aktiviteter, med henblik på, at de kommer til at indgå i fællesskaber, der understøtter deres kommunikative og sproglige udvikling.

Sproglige læringsmuligheder skal indtænkes i alle rutiner og i planlagte og spontane aktiviteter, hvor børn introduceres til nye begreber og udtryksformer såsom skrift-, symbol- og billedsprog.

I den pædagogiske praksis er der fokus på følgende:

Nedenstående er de primære tiltag, der arbejdes med i dagtilbuddet:

- Vi er opsøgende på samspil og dialog med alle børn i alle sammenhænge i løbet af dagen – dette både i de daglige rutiner og hverdagssituationer samt i både børne- og voksen initierede lege og aktiviteter
- I samspillene har vi fokus på de førsproglige kommunikative kompetencer; imitation, opmærksomhed, øjenkontakt, mimik og gestik, fælles opmærksomhed og turtagninger
- Vi anvender understøttende sprogstrategier tilpasset de enkelte børns udviklingsniveau. Her er der fokus på at undre os og eksperimentere kommunikativt og sprogligt. Samtidig er der fokus på, understøtte de børn, der er udfordrede i at indgå i dialog og samspil
- Der arbejdes ud fra resultater fra sprogvurderingerne, observationer fra samspil samt udfyldelse af faseinddeling for tosprogede børn, vores interne sprogkalender, hvor nedenstående tiltag er præciseret
- Vi voksne sætter ord på det vi gør, det barnet gør og de fælles handlinger
- Vi har fokus på gentagelser, at børnene hører og vender i flere sammenhænge
- Vi giver os tid i samspillet og er gode sproglige rollemodeller, der er tydelige i mimik, kropssprog og gestik
- Vi har en multimodal tilgang til den sproglige stimulering – børnene skal have mulighed for at mærke, se, høre og gøre for at understøtte læringen
- Der anvendes rim, rytme og remser, i hverdagen
- Der anvendes dialogisk læsning – læseleg dette foregår i mindre grupper, hvor vi sammensætter børnene ud fra udviklingsniveau.
- Vi spiller spil, hvor der er fokus på at følge regler, turtagninger og dialog om spillets elementer
- Vi har fokus på at børnene præsenteres for skriftsprog - navne på stole og kasser mm. Og opmærksomhed på at inddrage børnene, når vi skriver ord på tavlen, vi kigger på vejskilte og er opmærksomme på skriften omkring os, både i børnehaven, men også i nærmiljøet
- Sange og sanglege med fagter
- Arbejder i differentierede sproggrupper
- Vi støtter børnene i deres indbyrdes dialoger – vi hjælper med at sætte ord på og forklarer nye ord
- Styrker ordforrådet ved at anvende et varieret sprog med nuancer og synonymer. Vi har fokus på de "mellem" og "høj" frekvente ord.
- Vi har fokus på at opnå børnerettede samtaler med alle børn (samtaler med min. Fem turtagninger) For de børn der er udfordrede i, at indgå i længevarende sproglige samspil er vi fokus på kommunikative samspil med gentagne turtagninger
- Vi anvender visuel understøttelse i de daglige rutiner
- Støtter maxi-børnene i at skrive fortællinger.
- Forældrene inddrages så meget som muligt, vi lytter til hvad de gør derhjemme og støtter dem, der hvor de har behov for vejledning.
- I aktiviteterne ved måltider og når det i øvrigt er muligt, placerer de voksne sig således, at der er mulighed for at opnå samspil med de enkelte børn og understøtte børnene i det kommunikative samspil

- Der arbejdes med fokusord i alle vores tilrettelagte læringsmål, disse synliggøres for forældrene
- Der anvendes dele fra materialet *Hit med lyden* for at understøtte den lydige opmærksomhed
- Der anvendes viden fra, *Vi lærer sprog*.
- Der anvendes kontinuerligt observationer og feedback i forbindelse med løbende at kvalificere vores sprogpraksis.

Krop, sanser og bevægelse

Læringsmål

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Pædagogiske fokusområder

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden samt følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relations dannelse udgår fra kroppen. Læringsmiljøet i dagtilbuddet skal give alle børn, herunder de børn, som har begrænsede erfaringer med krop, sanser og bevægelse, mulighed for at deltage i fællesskaber, aktiviteter og leg, og det pædagogiske personale skal motivere børn, til at bevæge sig ved at vise glæde ved bevægelse og kropslig udfoldelse.

Krop

Vi tilstræber, at det pædagogiske læringsmiljø understøtter, at børn har mulighed for at erfare verden med deres krop og gennem deres krop. Kroppen er sæde for bevidsthed om andet og andre og om egen krop i verden, herunder i æstetiske, sociale, følelses- og bevægelsesmæssige processer. Gennem kropslige erfaringer, undersøges fx "hvem er jeg" og "hvad kan du – kan jeg mon også det? ", og således udvikles kropsidentiteten, via kropslige erfaringer i sociale samspil.

Sanser

Sanserne er børns adgang til verden og fundamentet for at opfatte og begribe verden. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte stimulering af de tre motoriske grundsanser (den taktile sans, den vestibulære sans/labyrintsansen og muskel-led-sansen) i samarbejde med de fire øvrige sanser (lugtesansen, synssansen, smagssansen og høresansen) Det har afgørende betydning for barnets motoriske udvikling og automatisering af bevægelser (såvel grov- som finmotorik)

Bevægelse

Børnene inviteres til at få mange forskellige kropslige erfaringer i et læringsmiljø, hvor bevægelsesglæde, kreativitet og leg er nøglebegreber, og hvor det pædagogiske personale understøtter det enkelte barn og skaber fleksible, inkluderende læringsmiljøer. Vi er nysgerrige, udvælger og følger bevidst børnenes bevægelsesinitiativer, så børnene oplever selv- og medbestemmelse, som en naturlig del af deres dannelsesproces.

Forældre inddrages via dialog og som samarbejdspartnere, med hensyn til at give børnene gode betingelser for bevægelse og sansemæssige stimulering.

I den pædagogiske praksis er der fokus på følgende:

- At sansemotorisk stimulation er en del af div. aktiviteter og hverdagsrutiner
- Styrke børnenes fælles opmærksomhed og tolkning af deres indre kropslige signaler – hvordan føles det at være sulten, urolig, at fryse/svede mm.
- Der arbejdes med stimulering af grundbevægelserne (rulle, krybe, gå, kravle, hoppe, løbe, springe, kaste og gribe)
- Vi tilstræber, via hverdagsrutinerne, div. aktiviteter og vores ude- og inde miljø, at understøtte stimuleringen af de tre motoriske grundsanser (den taktile sans, den vestibulære sans/labyrintsansen og muskel-led-sansen) i samarbejde med de fire øvrige sanser (lugtesansen, synssansen, smagssansen og høresansen). Da dette har afgørende betydning for barnets motoriske udvikling og automatisering af bevægelser (såvel grov- som finmotorik)
- Vi har fokus på en multimodal tilgang, hvor der er mulighed for at røre, smage, lugte og høre
- Vi har fokus på børn der søger stimuli, her søger vi at tilbyde stimuli. Samtidig er der fokus på de børn, der trækker sig fra stimuli. Her er der fokus på at tilbyde afskærmning, for at undgå overstimulering
- Vi styrker desuden børnenes motorik, sansemotoriske udvikling samt kropsbevidsthed via yoga og NUSSA forløb
- Bevægelse til musik/rytmik – at arbejde med instrumenter og fornemme rytmer
- For yderligere at stimulere den sansemotoriske udvikling laves udfordrende sansebaner, div. bevægelsesleg, dans, i ude og inde miljøerne mm.
- For at være fagligt ajour har alle medarbejdere desuden læst bogen af Connie Nissen "Sansemotorik og samspil"
- Vi lægger stor vægt på, at børnene i hverdagen får så mange kropslige erfaringer som muligt. Kropslige erfaringer, styrker børnenes sproglige udvikling. Når vi sammen med børnene synger sange med handlinger og danser til musik, udvikler de balance, koordination og kropsbevidsthed. Rytmik, sang, musik og dans stimulerer børnenes eksekutive færdigheder og kompetencer, såsom arbejdshukommelsen, problemløsning, matematiske færdigheder og sprog
- Vi arbejder med afkodning, spejling, imitation og kropslige signaler – at kunne afkode mimik/følelser og kropssprog

Natur, udeliv og science

Læringsmål

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundenhed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Pædagogiske fokusområder

Vi arbejder ud fra et børnesyn der aktivt inddrager børnene, og tager afsæt i børnenes eksisterende viden og erfaringer, undren og spørgsmål. Vi er nysgerrige sammen og eksperimenterer og erhverver sammen med børnene ny viden. En proces som går fra det meget konkrete til det abstrakte – fra regnorm til luftfart. Vi forsøger at skabe en mental bro mellem den konkrete læring i hverdagen og samtidig har øje for naturvidenskabens forståelser og begreber.

Natur

Børnenes oplevelser i og med naturen har både en følelsesmæssig, kropslig, social og kognitiv dimension. Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også et grundlag for at arbejde med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur. Læringsmiljøet skal tage afsæt i mulig læring og inddrage børnene som aktive medskabere af egen læring ved at stille åbne og nysgerrige spørgsmål til børnenes forståelse af sammenhænge i naturen og deres omverden.

Udeliv

Uderummet som læringsmiljø er karakteriseret ved direkte sanseoplevelser i et autentisk miljø og kan have forskellige kvaliteter.

Udeliv handler blandt andet om at give børnene legemuligheder og oplevelser i og med naturen, så de får mulighed for at lære sig selv og naturen at kende. Naturen giver et særligt rum for at styrke aktiv lytning og nysgerrighed, ligesom naturens rum kan udvide børnenes deltagelsesmuligheder i fællesskabet på tværs af alder, køn, kultur og interesser.

Science

En science tilgang betyder, at læringsmiljøet giver børnene mulighed for at danne erfaringer med årsag, virkning og sammenhænge. Samtidig støttes børnene i at kategorisere og systematisere deres omverden ved hjælp af relationspar som mange/få, stor/lille, tung/let, over/under osv. Læringsmiljøet er desuden tilrettelagt, så det giver børn mulighed for at eksperimentere med antal, rum og form som en tidlig indgang til det matematiske sprog og opmærksomhed.

Horsens kommunes STEAM strategi

Vores arbejde med læreplanstemaet *Natur, udeliv og science* understøttes af Horsens kommunens STEAM strategi. Strategien har fokus på indsatser der løfter de basale færdigheder inden for de forskellige STEAM-områder, herunder også indsatser der forbedrer de sproglige kompetencer inden for de forskellige discipliner.

Strategien fokuserer på indsatser der styrker udviklingen af vigtige færdigheder hos børn og unge. Evnen til kritisk analyse, til kreativ tænkning og innovativ problemløsning.

Strategien skal samtidig understøtte, at Horsens Kommunes dagtilbud og skoler udvikler varierede og udfordrende læringsværktøjer i læringsmiljøer af høj faglig kvalitet – for derigennem at medvirke til at opbygge og fastholde interessen for STEAMs fagområder.

STEAM i dagtilbud

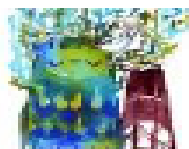
Science: Børn undersøger og eksperimenterer i og med deres omverden

Technology: Børn bruger mange forskellige teknologier – også digitale

Engineering: Børn støder ind i, udforsker og løser problemer

Arts: Børn designer og formgiver på nye og kreative måder

Maths: Børn organiserer og skaber mønstre

I den pædagogiske praksis er der fokus på følgende:

Vi arbejder med at skabe læringsmiljøer ude og inde så børn kan udforske og undersøge naturen på sjove, lærerige og spændende måder ved:

- At have det sjovt, være begejstrede og på den måde fremme børnenes glæde ved naturen
- At vi fordyber os sammen med børnene - ser nøje efter, får øje på forskelle og ligheder, og arbejder med kategorisering

- At børnene får konkrete erfaringer via en eksperimenterende naturvidenskabelig tilgang. Vi laver sammen små spændende forsøg fx filmer vi, hvad der sker under vandet med vores undervandskamera, vi benytter iPads mikroskoper til forstørrelse af insekter mv.
- At vi understøtter børnenes naturlige nysgerrighed og undersøgende tilgang ved at skabe rammer, hvor de kan opleve og udforske naturen. Gennem aktiviteter som at finde insekter, lytte til fuglestemmer og stille spørgsmål til deres oplevelser, styrker vi deres forståelse for sammenhænge i naturen og deres lyst til at lære.
- At vi lægger vægt på, at børnene oplever glæde ved at undersøge og lege med tal og former og begyndende praksisnære matematiske begreber
- At børnene får erfaringer, leger og aktivt undersøger former og mønstre
- At børnene får erfaringer med placering og orientering, og på den måde udvikler deres evner til lokalisering og fornemmelse for rum og retning
- At vi tager på ture med vores ladcykler i den omkringliggende natur, og italesætter sammen med børnene, hvad vi ser
- At vi bruger vores jolle i sommerhalvåret
- At vores nysgerrighed, viden og undren skal smitte af på børnene
- At vi skal lytte til børnenes perspektiver og stille spørgsmål, der stimulerer deres nysgerrighed og skaber undren fx: *"Hvordan føles stenen, og hvor kommer den fra?"*
- At vi hjælper børnene med at opdage ligheder og forskelle, fx: *"Er alle bamser ens?"*
- At vi giver børnene lyst til at udforske, fx: *"Hvad sker der med isen, når man tager den op af fryseren?"*
- At vi fremmer børnenes erfaringer med problemløsning, fx: *"Hvordan kan vi bygge tårnet, så det ikke vælter?"*
- At vi fungerer som rollemodeller og udviser interesse og nysgerrighed i uderummet

Kultur, æstetik og fællesskab

Læringsmål

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Pædagogiske fokusområder

Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet. Vi vil gennem vores læringsmiljøer, have fokus på at børnene kan møde, nye sider af sig selv, og få mulighed for at udtrykke sig, på mange forskellige måder. Vi vil derfor, have fokus på at skabe et læringsmiljø, der formidler glæde ved æstetiske oplevelser og skabende praksis. Vi vil aktivt formidle kultur og støtte alle børn uanset baggrund, kompetencer og forudgående erfaringer. Læringsmiljøet skal understøtte børn i at eksperimentere med, øve sig i og afprøve sig selv, inden for en bred vifte af kunstarter og udtryk.

Kulturelt indtryk og udtryk

Vi tilstræber, at vores pædagogiske læringsmiljø understøtter børnenes skabende virksomhed og æstetik, der både er indtryk og udtryk. Indtryksdimensionen består af børnenes egne æstetiske oplevelser, i direkte møder med forskellige kunstarter, såsom scenekunst, film, maleri, musik, sang og litteratur. Æstetiske oplevelser giver børn mulighed for at dele, spejle sig i og fortolke egne og andres livserfaringer, tanker og drømme. Samtidig har oplevelserne en kropslig dimension, hvor indtryk sætter førsproglige aftryk som kropslige fornemmelser og oplevelser. Det kan fx være, at børn mærker spændingen i kroppen, når de lytter til en fængslende fortælling, eller børnene kan føle glæde eller nedtrykthed over farverne i et maleri. Udtryksdimensionen indeholder børnenes egen skabende og eksperimenterende praksis. Den er båret af børns lyst, kreativitet, improvisation og aktive deltagelse. Nysgerrighed, sansning, leg og fantasi indgår i den æstetiske læreproces og anspore til nye perspektiver og anskuelser, der kan forankres som ny viden.

Kultur og fællesskab

Læringsmiljøet skal sikre, at alle børn får erfaringer, der kan forankre værdier, og som kan fungere som rettesnor, for at orientere sig og handle på en hensynsfuld, demokratisk og respektfuld måde. Børnene skal have mulighed for at skabe egne meninger og bruge disse i deres sociale samspil, i legen og konfliktløsningen. De skal mødes med respekt og nysgerrighed. Samt en differentieret pædagogisk indsats så alle har mulighed for at få erfaringer med at udfolde sig og begå sig i samfundet. Deltagelse i et fællesskab, handler om en forståelse, for forskellige kulturer og baggrunde, både egne og andres.

I den pædagogiske praksis er der fokus på følgende:

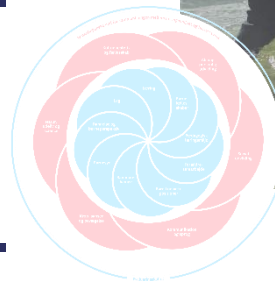
- Vi er lydhør og understøtter børnene i selv at skabe kulturelle udtryk
- Vi inddrager børn i processerne og værdsætter fordybelse, konstruktion samt børnenes egne eksperimenterende udtryk
- Vi har opmærksomhed på at skabe differentierede læringsrum for at skabe mulighed for deltagelse for alle i fællesskabet
- Med fokus på børnenes aktive deltagelse markerer vi vores lands traditioner, herunder fastelavn, jul, påske mm.
- Sammen med børnene søger vi konkret viden om andre kulturer: forskellige traditioner, mad, flag mm.
- Børnene indgår aktivt i pædagogiske aktiviteter, hvor de får kendskab til mange forskellige materialer: ler, papir, stof, udklædning, maling mm.
- Forskelligt kreativt materiale er let tilgængeligt, som fx brugt emballage, papkasser mm. således at børnene, løbende inspireres til selvvalgte kreative aktiviteter
- Vi har fokus på, hvor vi hænger billeder og anden inspiration for børnene - det skal være for børnene
- Vi har fokus på det æstetiske børnemiljø og inddragelse af børnene
- Vi laver løbende musik, teater, kunstudstillinger og andre tiltag, der kan fremme børns muligheder for udtryksformer og deres musiske dannelse
- At udklædningsstøjet opbevares tilgængeligt for børnene.
- Vi tilrettelægger aktiviteter, der understøtter samarbejde mellem børn, fx fælles maleri, billeder hvor alle kan "byde ind" med noget til det fælles
- Vi benytter løbende de kulturelle tilbud i vores nærmiljø.

2025-
2027

Dagtilbud Midtby læreplan

Integreret institution Langelinie
Vuggestuen Østre Allé 1
Børnehaven Østre Allé 5
Vuggestuen Skolestien
Dagplejen

Dagtilbud Midtby
Horsens Kommune

Bilag: Evaluering

Bilag 1: Evalueringsværktøj fra EVA

Bilag 2: Refleksions- og evalueringsskemaer læreplaner

Evalueringsskema Dagtilbud Midtby Udarbejdes i de enkelte teams hvert år i januar

01-01-2025

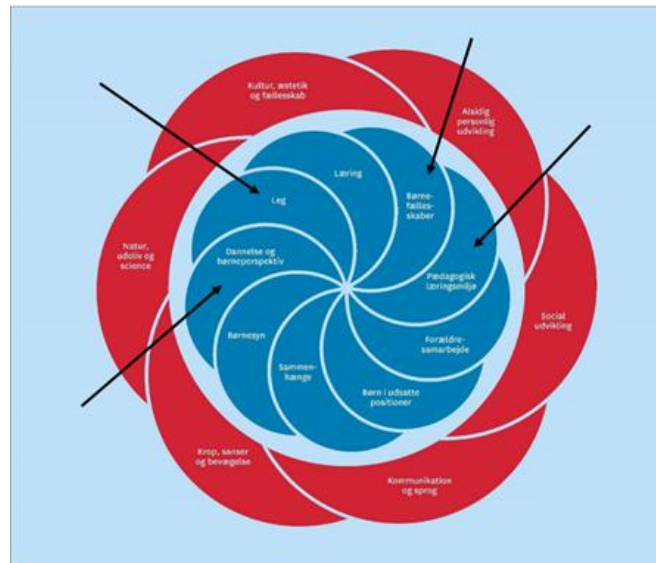
Bilag 1: Evalueringstværktøjet fra EVA

Benyttes en gang årligt for at sikre en fortsat opmærksomhed på Pædagogiske Grundlag

TEAM:

Læreplansperiode:

Børnesyn

Dét at være barn har værdi i sig selv og udgangspunktet er et godt børneliv, hvor der er tid og ro til at være barn. Børnene er kompetente og aktive medskabere af egen læring og udvikling, som det pædagogiske personale er ansvarlige for. Børnene skal have en demokratisk stemme, udfordres, støttes og udvikle sig i gennem bl.a. legen i det enkelte barns tempo.

REFLEKTÉR - mundtligt

Gennemgå refleksionsspørgsmålene. I skal tage udgangspunkt i jeres daglige praksis og konkrete eksempler.

- Hvordan kommer vores børnesyn til udtryk i hverdagen og i tilrettelæggelsen af vores pædagogiske læringsmiljøer i vores dagtilbud?
- Hvordan oplever børnene, at vi ser dem som kompetente og selvstændige i vores pædagogiske praksis? – og inddrages de som aktive medskabere af egen udvikling?

VURDÉR

Diskutér og vurder spørgsmålet med udgangspunkt i jeres praksis den seneste måned.

I hvilken grad understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børn som medskabere af egen udvikling i disse udvalgte situationer?

	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad
Leg			
Vokseninitierede aktiviteter			
Rutiner			

BESLUT

Hvordan vil vi styrke de dele af vores pædagogiske praksis, hvor vi har vurderet, at der er behov for udvikling? (Kort punktform, som tages med i de nye læreplaner)

Dannelse og Børneperspektiv

Børn skal høres og tages alvorligt. Dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i det daglige pædagogiske arbejde, så børnene oplever at have indflydelse på udformningen af dagligdagen og aktiviteterne. Med dannelse menes en dybere form for læring, hvor barnet forankrer værdier og viden i egen personlighed, så det kan orientere sig i verden som et hensynsfuldt, kritisk og demokratisk menneske. Personalet er ansvarlig for at invitere børn til at være aktivt deltagende i demokratiske sammenhænge i trygge pædagogiske læringsmiljøer, hvor der tages udgangspunkt i et børneperspektiv

REFLEKTÉR - mundtligt

Gennemgå refleksionsspørgsmålene. I skal tage udgangspunkt i jeres daglige praksis og konkrete eksempler.

- Hvordan forstår vi dannelse? Og hvordan afspejles den forståelse i tilrettelæggelsen af vores pædagogiske læringsmiljø?
- Hvordan skaber vi lige deltagelsesmuligheder for de børn, der har brug for støtte til at komme med initiativer og bruge deres demokratiske stemme?
- Hvornår har vi senest brugt børnenes perspektiver som grundlag for at udvikle vores pædagogiske læringsmiljø?
- I hvilke situationer kunne det være relevant at inddrage børnenes perspektiver, hvor vi ikke gør det i dag?

VURDÉR

Diskutér og vurder spørgsmålet med udgangspunkt i jeres praksis den seneste måned.

I hvilken grad bruger vi disse udvalgte tilgange til at inddrage børnenes perspektiver?

	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad
Observation af børnene (fx registrering af børnenes brug af rum, legetøj o.l.)			
Børnene som medskabere (fx tage billeder af, tegne eller vise yndlingsting og -steder)			
Børnene som fortællere (fx samtaler, interview og rundvisning)			

BESLUT

Hvordan vil vi styrke de dele af vores pædagogiske praksis, hvor vi har vurderet, at der er behov for udvikling? (Kort punktform, som tages med i de nye læreplaner)

Leg

Leg har en værdi i sig selv og er grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling. Legen fremmer bl.a. børns fantasi, fordybelse og nysgerrighed. Det pædagogiske personale skal sikre, at der er anerkendelse, rum og tid til legen. Nogle gange skal det pædagogiske personale støtte, guide og rammesætte legen for, at alle børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for hele børnegruppen

REFLEKTÉR - mundtligt

Gennemgå refleksionsspørgsmålene. I skal tage udgangspunkt i jeres daglige praksis og konkrete eksempler.

- Hvordan oplever børnene i vores dagtilbud, at vi anerkender og skaber rum for legen i den hverdag og i det pædagogiske læringsmiljø, vi tilrettelægger for børnene?
- Hvordan understøtter vi, at alle børn har mulighed for at være med i legen?
- Hvad gør vi for, at børnene får mulighed for at afprøve forskellige roller og positioner i legen?
- Hvordan har vi undersøgt den læring og udvikling, der sker i børnenes leg?

VURDÉR

Diskutér og vurder spørgsmålet med udgangspunkt i jeres praksis den seneste måned.

I hvilken grad bruger vi disse udvalgte tilgange til at understøtte børnenes leg, så legen udvikler sig positivt for alle børn?

	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad
Lade børnene lege selv og iagttage på afstand			
Guide og hjælpe aktivt ved behov			
Deltage aktivt i legen			

BESLUT

Hvordan vil vi styrke de dele af vores pædagogiske praksis, hvor vi har vurderet, at der er behov for udvikling? (Kort punktform, som tages med i de nye læreplaner)

Læring

Børns læring i dagtilbud skal forstås bredt, hvilket afspejles i de seks læreplanstemaer. Arbejdet med læring i dagtilbud handler om at understøtte børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive udvikling. Det indebærer bl.a. at stimulere børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd, sprog og motorik, hvilket sker gennem fx leg, relationer og udforskning. Læring understøttes, når man følger børnenes undren, nysgerrighed og spontane interesse. Børns læring finder sted i både børneinitierede og vokseninitierede aktiviteter, leg og rutinesituationer, og et stærkt pædagogisk læringsmiljø har derfor fokus på kvaliteten i alle typer af situationer gennem hele dagen.

REFLEKTÉR - mundtligt

Gennemgå refleksionsspørgsmålene. I skal tage udgangspunkt i jeres daglige praksis og konkrete eksempler.

- Hvordan tilrettelægger vi det pædagogiske læringsmiljø, så det både støtter børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring?
- På hvilke måder har vi fokus på læring gennem hele dagen (i både leg, aktiviteter og rutiner)?
- Hvad er vores rolle i forhold til at understøtte børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse i børneinitierede lege og aktiviteter?
- Hvordan arbejder vi med at følge op på, om vi lykkes med at tilrettelægge pædagogiske læringsmiljøer ud fra en bred læringsforståelse?

VURDÉR

Diskutér og vurder spørgsmålet med udgangspunkt i jeres praksis den seneste måned.

I hvilken grad har vi fokus på hver af disse udvalgte tilgange, når vi arbejder ud fra et bredt læringsbegreb?

	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad
Arbejde med planlagte forløb			
Arbejde ud fra børnenes spontane nysgerrighed og undren			
Arbejde med at understøtte læring i samspillet mellem børnene			

BESLUT

Hvordan vil vi styrke de dele af vores pædagogiske praksis, hvor vi har vurderet, at der er behov for udvikling? (Kort punktform, som tages med i de nye læreplaner)

Børnefællesskaber

Børn leger, lærer og dannes i børnefællesskaber, og deres relationer til hinanden er afgørende. Det pædagogiske personale skaber rammerne for, at alle børn med deres forskellige forudsætninger deltager og oplever sig som en del af børnefællesskaberne. Dagtilbuddet skal skabe rum for, at børn kan etablere venskaber og fællesskaber på tværs af alder, køn og kultur.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så der er en balance mellem initiativer fra det enkelte barn og hensyn til fællesskabet. Forældre har et medansvar for at skabe et velfungerende børnefællesskab.

REFLEKTÉR – mundtligt

Gennemgå refleksionsspørgsmålene. I skal tage udgangspunkt i jeres daglige praksis og konkrete eksempler.

- Hvordan arbejder vi pædagogisk med at sikre, at alle børn oplever, at de er en del af et børnefællesskab?
- Er der noget, vi kan gøre anderledes for at give nogle børn bedre muligheder for at opbygge gode relationer?
- Hvordan understøtter vi forældrenes rolle i forhold at bidrage til velfungerende børnefællesskaber i vores dagtilbud?
- I hvilke situationer er det lykkedes os at skabe velfungerende børnefællesskaber, hvor alle børn er med?

VURDÉR

Diskutér og vurder spørgsmålet med udgangspunkt i jeres praksis den seneste måned.

I hvilken grad bruger vi disse udvalgte tilgange til at understøtte børnefællesskaber?

	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad
Bevidst arbejde med fællesskaber på tværs af alder, køn, kultur mv.			
Balance mellem små og større børnegrupper			
Støtte børnene i at få øje på hinandens ressourcer			

BESLUT

Hvordan vil vi styrke de dele af vores pædagogiske praksis, hvor vi har vurderet, at der er behov for udvikling? (Kort punktform, som tages med i de nye læreplaner)

Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen

Et stærkt pædagogisk læringsmiljø rummer alle elementerne i det fælles pædagogiske grundlag i den styrkede pædagogiske læreplan. I et pædagogisk læringsmiljø arbejder personalet bevidst med, at alle børn trives, lærer, udvikler sig og dannes. Tilrettelæggelsen af det pædagogiske læringsmiljø skal ske ud fra hensyn til børnenes perspektiver og deres forskellige forudsætninger samt børnefællesskabet og børnegruppens sammensætning. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges gennem hele dagen. Det betyder, at det pædagogiske personale arbejder bevidst med både leg, spontane og planlagte aktiviteter og rutiner, så børnenes trivsel og læring er i fokus i alle situationer

REFLEKTÉR - mundtligt

Gennemgå refleksionsspørgsmålene. I skal tage udgangspunkt i jeres daglige praksis og konkrete eksempler.

- Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske praksis, så vi har et stærkt pædagogisk læringsmiljø i både leg, aktiviteter og rutiner?
- Hvilke pædagogiske overvejelser ligger til grund for den måde, vi tilrettelægger vores pædagogiske læringsmiljø på?
- Hvordan kan vi undersøge, hvad børnene får ud af vores måde at tilrettelægge vores pædagogiske læringsmiljø på?
- Oplever vi, at vi har brug for mere eller en anden viden og kompetence for at skabe et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø gennem hele dagen?

VURDÉR

Diskutér og vurder spørgsmålet med udgangspunkt i jeres praksis den seneste måned.

I hvilken grad skaber vi et pædagogisk læringsmiljø for alle børn, hvor børnene får de bedste betingelser for at trives, lære, udvikle sig og dannes inden for disse udvalgte situationer?

	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad
Leg			
Aktiviteter			
Rutinesituationer			

BESLUT

Hvordan vil vi styrke de dele af vores pædagogiske praksis, hvor vi har vurderet, at der er behov for udvikling? (Kort punktform, som tages med i de nye læreplaner.

Samarbejde med forældre om børns læring

Dagtilbud og forældre skal samarbejde om barnets brede læring og om barnets og børnegruppens trivsel og relationer. Forældresamarbejdet består af en løbende dialog om, hvordan personale og forældre i fællesskab bedst understøtter børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det kan også involvere, at personalet informerer forældrene om det pædagogiske arbejde i dagtilbuddet, og at det pædagogiske personale ind i mellem vejleder forældrene og understøtter barnets læring i familien. Samarbejdet skal være baseret på tillid, tilpasses den enkelte families behov og have fokus på at få talt om de gensidige forventninger til hinanden.

REFLEKTÉR - mundtligt

Gennemgå refleksionsspørgsmålene. I skal tage udgangspunkt i jeres daglige praksis og konkrete eksempler.

- Hvordan samarbejder og kommunikerer vi i det daglige med forældrene om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse?
- Hvordan oplever vi samarbejdet med forældrene i forhold til at rådgive og vejlede dem om deres barns trivsel, læring, udvikling og dannelse?
- Hvordan arbejder vi med at møde forældrene forskelligt og tilpasse samarbejdet ud fra deres behov?
- Hvad ved vi om, hvordan forældrene oplever vores samarbejde, rådgivning og vejledning?

VURDÉR

Diskutér og vurder spørgsmålet med udgangspunkt i jeres praksis den seneste måned.

I hvilken grad lykkes vi med, at forældrene er aktive medspillere om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse inden for disse udvalgte dimensioner?

	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad
Styrke barnets og børnefællesskabets sociale relationer			
Styrke barnets sprog og motorik			
Styrke barnets tryghed og tilknytning til det pædagogiske personale			

BESLUT

Hvordan vil vi styrke de dele af vores pædagogiske praksis, hvor vi har vurderet, at der er behov for udvikling? (Kort punktform, som tages med i de nye læreplaner)

Børn i udsatte positioner

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det understøtter læring, udvikling, trivsel og dannelse hos børn i udsatte positioner. Med børn i udsatte positioner menes der bl.a. børn med svag socioøkonomisk baggrund og med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, men udsathed er et dynamisk fænomen, og alle børn kan opleve at stå uden for børnefællesskabet i løbet af deres tid i dagtilbud. Børn i udsatte positioner har i særlig grad brug for at blive mødt med positive forventninger og opleve, at de er en betydningsfuld del af fællesskabet. De skal udfordres og opleve mestring i voksen- og børneinitierede lege og aktiviteter. Kvaliteten af spillet mellem barnet og det pædagogiske personale og den generelle kvalitet i dagtilbuddet har særlig stor betydning for børn i udsatte positioner.

REFLEKTÉR - mundtligt

Gennemgå refleksionsspørgsmålene. I skal tage udgangspunkt i jeres daglige praksis og konkrete eksempler.

- Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljøer, så de understøtter læring, trivsel, udvikling og dannelse hos børn i udsatte positioner?
- Har vi i tilstrækkeligt omfang faglige dialoger om, hvordan vi kan understøtte, at børn i udsatte positioner trives og ses i vores pædagogiske læringsmiljø?
- Hvordan sikrer vi, at vi har blik for *alle* de børn, der er i periferien af børnefællesskabet – også dem, hvis udsathed er mindre synlig?
- Hvordan fungerer vores eventuelle samarbejde med andre instanser som PPR, sundhedspleje, tale-høre-pædagog mv.?

VURDÉR

Diskutér og vurder spørgsmålet med udgangspunkt i jeres praksis den seneste måned.

I hvilken grad bruger vi disse udvalgte pædagogiske tilgange til at sikre, at alle børn trives, lærer, udvikler sig og dannes i børnefællesskaberne?

	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad
Møde alle børn med positive forventninger			
Understøtte at alle børn udfordres og oplever at mestre noget			
Styrke vores egne relationer til de børn, der befinder sig i udsatte positioner			

BESLUT

Hvordan vil vi styrke de dele af vores pædagogiske praksis, hvor vi har vurderet, at der er behov for udvikling? (Kort punktform, som tages med i de nye læreplaner)

Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til børnehaveklassen

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så børnene oplever sammenhæng i overgangen fra dagtilbud til skole og skolefritidsordning (SFO)/fritidshjem. At understøtte og skabe en tryk sammenhæng på tværs sker i et tæt samarbejde mellem forældre, dagtilbud, skole og SFO/fritidshjem. Det sidste år i dagtilbud skal det pædagogiske læringsmiljø tilrettelægges, så de kommende skolebørn er klar til at starte i skole. Det handler bl.a. om, at børnenes nysgerrighed stimuleres, og at børnene støttes i fx at fordybe sig og være vedholdende. Dagtilbuddets arbejde med børnenes trivsel, deltagelse i børnefællesskaber og evner til at danne relationer er desuden en vigtig del af det skoleforberedende arbejde.

REFLEKTÉR - mundtligt

Gennemgå refleksionsspørgsmålene. I skal tage udgangspunkt i jeres daglige praksis og komme med konkrete eksempler.

- Hvilke gode eller dårlige erfaringer har vi med pædagogiske tiltag og initiativer rettet mod kommende skolebørn?
- Hvad mener vi, er de vigtigste faktorer for, at børn oplever tryk og sammenhæng i overgange?
- Hvordan oplever vi samarbejdet med skole, fritidshjem/SFO eller andre dagtilbud i forbindelse med overgange?
- Hvordan kan vi følge op på, hvordan børnene har oplevet overgangen fra dagtilbud til skole eller SFO/fritidshjem?

VURDÉR

Diskutér og vurder spørgsmålet med udgangspunkt i jeres praksis det seneste år.

I hvilken grad inddrager vi disse udvalgte perspektiver for at sikre sammenhæng i de forskellige overgange?

	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad
Børnenes perspektiv			
Forældrenes perspektiv			
Skolens eller SFO/fritidshjemets perspektiv			

BESLUT

Hvordan vil vi styrke de dele af vores pædagogiske praksis, hvor vi har vurderet, at der er behov for udvikling? (Kort punktform, som tages med i de nye læreplaner)

Samspil og relationer

Samspil og relationer mellem det pædagogiske personale og børnene har stor betydning for, at børnene trives, lærer, udvikler sig og dannes. Kvaliteten af samspillet og relationerne har en grundlæggende betydning for kvaliteten af hele det pædagogiske læringsmiljø. Gode relationer handler om, at børnene har en tryk tilknytning til det pædagogiske personale, så de har en sikker base, hvorfra de kan udforske verden. Det handler om, at det pædagogiske personale er opmærksomt og lydhørt i samspil med børnene, og at børnene får mulighed for nærvær og fordybelse med dem og i børnefællesskabet.

REFLEKTÉR - mundtligt

Gennemgå refleksionsspørgsmålene. I skal tage udgangspunkt i jeres daglige praksis og konkrete eksempler.

- Hvad kendetegner de situationer, hvor vi oplever nærvær mellem os og børnene, og vi er fordybede sammen?
- Hvornår oplever vi, at vi ikke er tilgængelige for børnene og ikke har mulighed for at reagere på deres behov?
- Hvordan kommunikerer vi med børnene, både kropsligt og sprogligt, i forskellige situationer i løbet af dagen?
- Hvordan kan vi understøtte det enkelte barns trygge tilknytning gennem det pædagogiske arbejde med hele børnegruppen?

VURDÉR

Diskutér og vurder spørgsmålet med udgangspunkt i jeres praksis den seneste måned.

I hvilken grad har vi fokus på disse udvalgte tilgange i vores arbejde med at skabe gode samspil og relationer?

	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad
Opdele børnene i mindre grupper			
Være fleksible i vores organisering af hensyn til børnenes voksentilknytning			
Arbejde bevidst med vores sprog og kropssprog og placering i rummet og på legepladsen			

BESLUT

Hvordan vil vi styrke de dele af vores pædagogiske praksis, hvor vi har vurderet, at der er behov for udvikling? (Kort punktform, som tages med i de nye læreplaner)

Evaluerende pædagogisk praksis

Evaluerende pædagogisk praksis handler om løbende og systematisk at evaluere sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse. En systematisk evaluerende pædagogisk praksis styrker kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø og sikrer, at det hele tiden er justeret og tilpasset den aktuelle børnegruppes behov.

REFLEKTÉR - mundtligt

Gennemgå refleksionsspørgsmålene. I skal tage udgangspunkt i jeres daglige praksis og konkrete eksempler.

- Hvordan evaluerer vi det pædagogiske læringsmiljø i sammenhæng med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse?
- Hvad gør vi for at sikre, at vores løbende evaluering er systematisk?
- Hvordan sikrer vi, at vores evalueringer har fokus på sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse frem for på aktiviteterne eller på børnenes læring?
- Hvordan sikrer vi, at vi anvender den viden, vi får fra vores evaluering, til at justere vores pædagogiske læringsmiljø?

VURDÉR

Diskutér og vurdér spørgsmålet med udgangspunkt i jeres praksis de seneste tre måneder.

I hvilken grad er vi opmærksomme på disse udvalgte dimensioner, når vi evaluerer vores pædagogiske praksis?

	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad
Evaluerer sammenhængen mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse			
Justere praksis ud fra evalueringens resultater			
Evaluerer den justerede praksis			

BESLUT

Hvordan vil vi styrke de dele af vores pædagogiske praksis, hvor vi har vurderet, at der er behov for udvikling? (Kort punktform, som tages med i de nye læreplaner)

Bilag 2: Refleksions- og evalueringsskemaer læreplaner

Leg og legemiljøer					
	Helt uenig	Uenig	Hverken eller	Enig	Helt enig
Der er flere forskellige indbydende legemiljøer på stuen	1.	2.	3.	4.	5.
Der er flere forskellige indbydende legemiljøer på legepladsen	1.	2.	3.	4.	5.
Det er tydeligt for børnene, hvad man kan i vores legemiljøer	1.	2.	3.	4.	5.
1. Der er billeder på kasserne med legetøj					
2. Der er inspiration til hvad man kan i legen i fx dukkekrog, legekøkken, bilhjørnet....					
3. Legetøjet er delt op i kategorier					
Børnene er med til at rydde op og sortere legetøjet	1.	2.	3.	4.	5.
Vi har mindre legegrupper flere gange ugentligt	1.	2.	3.	4.	5.
Vi har fokus på multimodale tilgange	1.	2.	3.	4.	5.
1. Børnene bliver præsenteret for nye ord og læring på flere forskellige måder					
2. Vi bringer flere sanser i spil i vores legemiljøer og legene tilgange					
Det pædagogiske læringsmiljø understøtter både kropslig, følelsesmæssig, social og kognitiv udvikling og læring	1.	2.	3.	4.	5.
Vi anvender piktogrammer og visuel understøttelse for at understøtte forståelsen og skabe overblik	1.	2.	3.	4.	5.
Vi har i vores legemiljøer og grupper fokus på alle børns deltagelsesmuligheder	1.	2.	3.	4.	5.
Vi har fokus på, at alle børn får mulighed for at afprøve forskellige positioner og roller i legen	1.	2.	3.	4.	5.
Vi har faste ugentlige grupper for de børn, der har behov	1.	2.	3.	4.	5.
1. NUSSA					
2. Sprog og samspil (LæseLeg)					
3. Motorik/sanser					
4. Legegrupper					
Sammentælling af score					

Hvor er der behov for et særligt fokus i forhold til leg og legemiljøer? (Kort punktform, som tages med i de nye læreplaner)

1. _____
2. _____
3. _____

Hvordan vil vi styrke de dele af vores praksis, hvor vi har vurderet, at der er behov for udvikling? (Kort punktform, som tages med i de nye læreplaner)

4. _____
5. _____
6. _____

Selvagens og positionering (Leg og legemiljøer)

	Helt uenig	Uenig	Hverken eller	Enig	Helt enig
Jeg er imødekomende og lydhør overfor børnenes udsagn og invitationer til samspil	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg har en god kontakt med børnene i legen	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg følger og viser forståelse for børnenes perspektiver	1.	2.	3.	4.	5.
Hvordan er mit arousal niveau i samspillet med børnene Høj – lav – midt i mellem – er der behov for jeg justerer	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg deltager i børneinitierede aktiviteter	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg følger børnenes spor	1.	2.	3.	4.	5.
Inviterer børnene mig til at deltage i deres aktiviteter	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg har fokus på at positionere mig, så jeg er tilgængelig for børnene i legen	1.	2.	3.	4.	5.
Det er bestemte børn jeg oftest har samspil med	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg er oftest spillene træner - både i inde legemiljøet og på legepladsen	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg er oftest tilskuer – både i inde legemiljøet og på legepladsen	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg er oftest medspiller - både i inde legemiljøet og på legepladsen	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg er oftest instruktør - både i inde legemiljøet og på legepladsen	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg har blik for alle børns deltagelsesmuligheder	1.	2.	3.	4.	5.
I mine samspil med børnene er jeg: 1. Opmuntrende 2. Anvender tydelig mimik 3. Positiv og glædesfyldt 4. Støttende	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg anvender kategorialfølelser gennem ansigtsudtryk, tonefald, gestik og et tydeligt kropssprog	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg anvender understøttende sprogstrategier i samspillet med børnene	1.	2.	3.	4.	5.
Sammentælling af score					

Hvad vil jeg gerne arbejde videre med – hvad har jeg fokus på at styrke i mine samspil med børnene?

Samling (September)

	Helt uenig	Uenig	Hverken eller	Enig	Helt enig
Der er struktur i måden, hvorpå børnene kommer til og fra samling	1.	2.	3.	4.	5.
Vi har klare aftaler og rollefordeling under samlingen og i overgangene	1.	2.	3.	4.	5.
Der er en tydelig og genkendelig struktur i forbindelse med samling	1.	2.	3.	4.	5.
Vi har følgeskab af børnene i vores rutiner og struktur omkring samling	1.	2.	3.	4.	5.
Børnene inddrages som aktive deltagere under samling	1.	2.	3.	4.	5.
Vi har fokus på multimodale tilgange	1.	2.	3.	4.	5.
7. Børnene bliver præsenteret for nye ord og læring på flere forskellige måder					
8. Vi bringer flere sanser i spil i samlinger					
Vi har fokus på alle børns deltagelsesmuligheder	1.	2.	3.	4.	5.
Vi anvender piktogrammer og visuel understøttelse for at understøtte forståelsen og skabe overblik	1.	2.	3.	4.	5.
Vi har følgeskab af børnegruppen under samling	1.	2.	3.	4.	5.
Der er variation i aktiviteterne til samling	1.	2.	3.	4.	5.
1. Arousal					
2. Sprog					
3. Bevægelse					
4. Inddragelse af visuel understøttelse					
Der er fokus på at forberede børnene i vores samling	1.	2.	3.	4.	5.
1. Hvem er her					
2. Hvad skal vi					
3. Vejrmænd					
Vi har flere gange ugentligt mindre samlinger, hvor børnene er delt op i mindre grupper	1.	2.	3.	4.	5.
Sammentælling af score					

Hvor er der behov for et særligt fokus i forhold til vores samlinger?

4. _____

5. _____

6. _____

Hvordan vil vi styrke de dele af vores praksis, hvor vi har vurderet, at der er behov for udvikling?

7. _____

8. _____

9. _____

Selvagens og positionering (Samling)

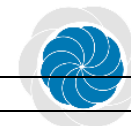
	Helt uenig	Uenig	Hverken eller	Enig	Helt enig
Jeg er imødekomende og lydhør overfor børnenes udsagn og invitationer til samspil	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg følger børnenes spor	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg følger og viser forståelse for børnenes perspektiver	1.	2.	3.	4.	5.
Hvordan er mit arousal niveau i samspillet med børnene Høj – lav – midt i mellem – er der behov for jeg justerer	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg har blik for alle børns deltagelsesmuligheder	1.	2.	3.	4.	5.
I mine samspil med børnene er jeg: 5. Opmuntrende 6. Anvender tydelig mimik 7. Positiv og glædesfyldt 8. Støttende	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg anvender kategorialfølelser gennem ansigtsudtryk, tonefald, gestik og et tydeligt kropssprog	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg anvender understøttende sprogstrategier i samspillet med børnene	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg anvender visuel understøttelse for at skabe gode muligheder for deltagelse og forståelse	1.	2.	3.	4.	5.
Der er variation i mine aktiviteter til samling	1.	2.	3.	4.	5.
Sammentælling af score					

Hvad vil jeg gerne arbejde videre med – hvad har jeg fokus på at styrke i mine samspil med børnene?

Garderobe (Oktober)

	Helt uenig	Uenig	Hverken eller	Enig	Helt enig
Der er struktur i måden, hvorpå børnene kommer til og fra garderoben	1.	2.	3.	4.	5.
Vi har klare aftaler og rollefordeling i overgangene og i garderoben	1.	2.	3.	4.	5.
Der er få børn i garderoben ad gangen	1.	2.	3.	4.	5.
Børnene viser forståelse for, hvad de skal i garderoben	1.	2.	3.	4.	5.
Vi har følgeskab af børnene i vores struktur og rutiner	1.	2.	3.	4.	5.
Vi har fokus på ræsonnering (at drage logiske konklusioner)	1.	2.	3.	4.	5.
1. Vi undrer os sammen og prøver at regne den ud					
2. Vi lægger en plan sammen med barnet – i hvilken rækkefølge skal vi tage tøj på, for at nå målet					
3. Vi understøtter børnene i at forudsige, generalisere og argumentere					
4. Vi anvender vejrmænden aktivt					
Vi har fokus på fælles opmærksomhed og mødeøjeblikke i garderoben	1.	2.	3.	4.	5.
1. Øjenkontakt					
2. Aflæser hinanden					
3. Har noget på spil sammen					
4. En gensidig forståelse, der skaber samhørighed og fælles forståelse					
Vi har fokus på arbejdshukommelse (evnen til at fastholde og behandle information i et kortere tidsrum)					
1. Øver faste rutiner – etablering af hukommelsesspor					
2. Hjælper børnene med at dele handlinger op i sekvenser – at følge en bestemt rækkefølge					
3. Vi arbejder med tidsbegreber – først, sidst, bagefter					
Vi har fokus på ydre og indre kropsfornemmelse (fornemmelse for og afgræsning af egen krop)	1.	2.	3.	4.	5.
1. Vi har fokus på selvhjulpethed og guidning i forhold til selv af mestre					
2. Vi øver ihærdighed og vedholdenhed – også når det er svært					
3. Vi anvender rummelige og kropslige begreber i garderoben – strække, op, ned, bagved, løfte, tung.....					
Vi anvender piktogrammer og visuel understøttelse for at understøtte forståelsen og skabe overblik	1.	2.	3.	4.	5.
Sammentælling af score					

Hvor er der behov for et særligt fokus i forhold til garderoben og overgange til og fra garderoben?

4. _____

5. _____

6. _____

Hvordan vil vi styrke de dele af vores praksis, hvor vi har vurderet, at der er behov for udvikling?

7. _____

8. _____

9. _____

Selvagens og positionering (Garderobe)

	Helt uenig	Uenig	Hverken eller	Enig	Helt enig
Jeg er imødekomende og lydhør overfor børnenes udsagn og invitationer til samspil	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg har en god kontakt til og gode samspil med børnene i garderoben	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg følger og viser forståelse for børnenes perspektiver	1.	2.	3.	4.	5.
Hvordan er mit arousal niveau i samspillet med børnene Høj – lav – midt i mellem – er der behov for jeg justerer	1.	2.	3.	4.	5.
Der er bestemte børn, jeg har oftest har samspil med og nogle jeg sjældent har samspil med	1.	2.	3.	4.	5.
I mine samspil med børnene er jeg: 9. Opmuntrende 10. Anvender tydelig mimik 11. Positiv og glædesfyldt 12. Støttende	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg anvender kategorialfølelser gennem ansigtsudtryk, tonefald, gestik og et tydeligt kropssprog	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg anvender understøttende sprogstrategier i samspillet med børnene	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg anvender visuel understøttelse for at skabe gode muligheder for deltagelse og forståelse	1.	2.	3.	4.	5.
Sammentælling af score					

Hvad vil jeg gerne arbejde videre med – hvad har jeg fokus på at styrke i mine samspil med børnene?

Spisning (november)

	Helt uenig	Uenig	Hverken eller	Enig	Helt enig
Der er tydelig og genkendelig struktur i forbindelse med spisesituationerne og overgangen hertil	1.	2.	3.	4.	5.
Vi har klare aftaler og rollefordeling i overgangene til og fra bordet	1.	2.	3.	4.	5.
Dækker børnene selv bord	1.	2.	3.	4.	5.
Øver børnene selvhjulpenhed	1.	2.	3.	4.	5.
1. Hælder selv op af små kander					
2. Øse op					
3. Prøver at skære maden ud					
4. Smøre egen rugbrød					
5. Selv tage af fadet					
6. Sætter service på rullebordet					
Der er placeret en voksen ved hvert bord	1.	2.	3.	4.	5.
Der skæres frugt ud ved alle borde (vuggestue)	1.	2.	3.	4.	5.
Vi har fokus på fælles opmærksomhed og mødeøjeblikke under måltidet	1.	2.	3.	4.	5.
7. Øjenkontakt					
8. Aflæser hinanden					
9. Har noget på spil sammen					
10. En gensidig forståelse, der skaber samhørighed og fælles forståelse					
Vi anvender time timer ved måltider					
Børnene har faste pladser ved bordene – og de kender deres pladser	1.	2.	3.	4.	5.
Vi anvender piktogrammer og visuel understøttelse for at understøtte forståelsen og skabe overblik	1.	2.	3.	4.	5.
Vi har følgeskab af børnene i vores struktur og rutiner i forbindelse med måltiderne					
Vi har fokus på at igangsætte små sanglege, remselege el. lign. for at minimere ventetiden for børnene					
Sammentælling af score					

Hvor er der behov for et særligt fokus i forhold til spisning og overgange til og fra bordet?

11. _____

12. _____

13. _____

Hvordan vil vi styrke de dele af vores praksis, hvor vi har vurderet, at der er behov for udvikling?

14. _____

15. _____

16. _____

Selvagens og positionering (Spisning)

	Helt uenig	Uenig	Hverken eller	Enig	Helt enig
Jeg er imødekommende og lydhør overfor børnenes udsagn og invitationer til samspil	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg har en god kontakt til børnene under måtiderne	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg følger og viser forståelse for børnenes perspektiver	1.	2.	3.	4.	5.
Hvordan er mit arousal niveau i samspillet med børnene Høj – lav – midt i mellem – er der behov for jeg justerer	1.	2.	3.	4.	5.
Der er bestemte børn, jeg har oftest har samspil med og nogle jeg sjældent har samspil med	1.	2.	3.	4.	5.
I mine samspil med børnene er jeg: 13. Opmuntrende 14. Anvender tydelig mimik 15. Positiv og glædesfyldt 16. Støttende	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg anvender kategorialfølelser gennem ansigtsudtryk, tonefald, gestik og et tydeligt kropssprog	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg anvender understøttende sprogstrategier i samspillet med børnene	1.	2.	3.	4.	5.
Jeg anvender visuel understøttelse for at skabe gode muligheder for deltagelse og forståelse	1.	2.	3.	4.	5.
Sammentælling af score					

Hvad vil jeg gerne arbejde videre med – hvad har jeg fokus på at styrke i mine samspil med børnene?
